

Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 21.04.2020, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:00 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Raul Siemi ametivanne

10:02 Istungi rakendamine

2. 10:04 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele seadusandlike muudatuste väljatöötamiseks pikaajalise hoolduskoormuse probleemi lahendamiseks" eelnõu (149 OE) esimene lugemine

3. 11:47 Vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu (133 SE) teine lugemine

4. 11:52 Kohtute seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (175 SE) esimene lugemine

5. 12:15 Taimekaitseseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (142 SE) esimene lugemine

6. 12:30 Põllumajandusameti ning Veterinaar- ja Toiduameti Põllumajandus- ja Toiduametiks ümberkorraldamisega seonduvalt Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (164 SE) esimene lugemine

7. 12:35 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (176 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame täiskogu III istungjärgu 12. töönädala teisipäevast istungit.

1. 10:00 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Raul Siemi ametivanne

10:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Vabariigi Presidendi k.a 20. aprilli otsusega nr 564 on Raul Siem nimetatud väliskaubandus- ja infotehnoloogia ministriks. Täna on meil võimalus ära kuulata minister Raul Siemi ametivanne. Palun!

10:01 Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister Raul Siem

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu! Austatud peaminister! Asudes täitma Vabariigi Valitsuse liikme kohustusi, olen teadlik, et kannan selles ametis vastutust Eesti Vabariigi ja oma südametunnistuse ees.

Töotan pühalikult jääda ustavaks Eesti Vabariigi põhiseaduslikule korrale ning pühendada oma jõu eesti rahva heaolu ja tuleviku kindlustamisele. Aitäh! (Aplaus.)

10:02 Istungi rakendamine

10:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Nii, head kolleegid, me saame tavapäraselt edasi minna. Valdo Randpere, kas protseduuriline küsimus?

10:02 Valdo Randpere

Jah, mul on protseduuriline küsimus.

10:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Palun!

10:02 Valdo Randpere

Äsja ametivande andnud ministri ametivande tekst oli minu meelest veidi vigane. Ta ei vandunud truudust EKRE-le ja selle esimehele Mart Helmele. Ma tahaks sellega seda teksti täiendada. Aitäh! (Sumin saalis.)

10:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Nii, teil on küll mingi teine vandetekst ilmselt. Aga läheme edasi. Nüüd on võimalus anda üle arupärimisi ja eelnõusid. Riigikogu liikmetel arupärimiste ja eelnõude üleandmise soovi ei ole. Siis – tähelepanu! – teated. Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis elektroonilise hääletamise läbipaistvaks ja usaldusväärseks muutmise toetusrühma asutamiskoosolek, kokkukutsuja on Kert Kingo. (Sumin saalis.) Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreeris ennast 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

2. 10:04 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele seadusandlike muudatuste väljatöötamiseks pikaajalise hoolduskoormuse probleemi lahendamiseks" eelnõu (149 OE) esimene lugemine

10:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele seadusandlike muudatuste väljatöötamiseks pikaajalise hoolduskoormuse probleemi lahendamiseks" eelnõu 149 esimene lugemine. Head kolleegid, selles päevakorrapunktis on igal Riigikogu liikmel võimalik esitada kummalegi ettekandjale üks küsimus ja läbirääkimistel saavad osaleda ainult fraktsioonide ja komisjonide esindajad. Nii, esimene päevakorrapunkt: Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele seadusandlike muudatuste väljatöötamiseks pikaajalise hoolduskoormuse probleemi lahendamiseks" eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun Riigikogu liikme Helmen Küti!

10:05 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Minu suur kutsumus ja armastus on sotsiaaltöö. Seda tööd tegevad inimesed teevad minu meelest üht maailma ilusaimat, kuid ka üht raskeimat tööd. Sellepärast soovin ma täna siit Riigikogu kõnepuldist neile tervist ja jõudu selle imelise töö tegemisel. Eeltoodu valguses on mul väga suur rõõm tutvustada teile sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonda puudutavat Riigikogu otsuse eelnõu 149 "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele seadusandlike muudatuste väljatöötamiseks pikaajalise hoolduskoormuse probleemi lahendamiseks".

Sotsiaaldemokraadid andsid selle üle tänavu 17. veebruaril ja selle kohaselt peaks valitsus välja töötama konkreetseid meetmeid koos rahastusega, et kergendada hetkeolukorda ning vaadata tervikuna ja omavahel haakuvana sotsiaaltööd ja tervishoidu, sh omastehooldust puudutavat. Kohe algab ju riigi eelarvestrateegia koostamine järgmiseks aastaks ja kui sinna ei planeerita täiendavaid rahalisi vahendeid, siis aastal 2021 ei muutu ei omavalitsuste ega ka inimeste jaoks nende probleemide lahendamisel midagi.

Head ametikaaslased! Teie ees oleva Riigikogu otsuse eelnõu kandev mõte on inimkeskse ja väärrika hoolekande võimaldamine kõigile seda vajavatele inimestele. Eelnõu käsitleb kaheksat praegu probleemiks olevat teemat ja teeb ettepanekuid seadustiku muutmise kohta. Need ettepanekud on: esiteks, vajadus suurendada avaliku sektori rahastust teenuste kättesaadavuse parandamiseks, eesmärgiga eraldada täiendavat raha kohalikele omavalitsustele sotsiaalteenuste arendamiseks ja

osutamiseks; teiseks, vähendada hooldusvajadusega inimeste omaosalust hooldusteenuste eest tasumisel; kolmandaks, määrata kindlaks teenust saava isiku minimaalne elustandard ehk sissetuleku piir, kui suur summa peab inimesele kätte jääma pärast teenuste eest tasumist; neljandaks, kehtestada sotsiaalteenustele täpsed kohustuslikud miinimumnõuded, mis tagaksid hooldusteenuste võrdsema ja parema kättesaadavuse üle Eesti; viiendaks, tagada hooldusteenuste kvaliteet ja järelevalve; kuuendaks, integreerida omavahel sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna teenused, et parandada inimeste toimetulekut ja pakkuda tulemuslikumat abi; seitsmendaks, tagada omastehooldajatele vääriline hooldajatoetuse suurus, sotsiaalsed garantiid ja muud tugimeetmed; kaheksandaks, kindlustada pikaajalise hoolduse valdkonnas kvalifitseeritud tööjõu olemasolu.

"Inimene on noor ajutiselt." Nii on öelnud Louise Anike 1991. aastal. Ja Kai Saks on öelnud: "Vanaks saadakse alati esimest korda elus, see võiks olla üks ilus teekond." See on teekond, kus ei kardeta vanaks saada, kus vanadus ei ole haigus, see on elukaare või õigem oleks öelda, isegi elukulu üks osa. Ja seda perioodi tuleks nautida, just nii nagu noorust või keskiga.

Üks maailma juhtivaid geriaatrilise meditsiini eksperte Rudi Westendorp on oma raamatus "Elada vanaks, tundmata end vanana" kirjutanud: "Vähem kui sada aastat tagasi oli keskmine eluiga lääneriikides 40 aastat, praegu on see 80 aastat. Ja lõppu pole näha: esimene inimene, kes elab 135. eluaastani, on juba sündinud. See on meie ühiskonnas alates tööstusrevolutsioonist aset leidnud muutustest kõige radikaalsem ning loomulikult kerkib sellega seoses palju küsimusi." Muide, see suurepäraselt kirjutatud ja julgelt vanaduse kõiki tahke avav raamat on nüüd ka eesti keeles kättesaadav. Ja ma olen kindel, et selle raamatu läbilugemisel vaatate vanadust hoopis teise, hoopis valgustatuma pilguga. Julgen soovitada.

Sotsiaaldemokraatide tehtud kaheksa ettepanekut lähtuvad just sellest põhimõttest, et kodu on inimesele kõige tähtsam ja olulisem. Selleks, et võimalikult kaua kodus hakkama saada ja seal oma vanaduspõlve veeta, ongi vaja suurendada avahooldusteenuseid ja toetada kõigi meetmetega inimese enese soovide arvestamist ning iseseisvat toimetulekut. See on parem inimesele ja odavam nii omavalitsusele kui ka riigile. Need meetmed on koduhooldus, isikliku abistaja ja tugiisiku teenus, kodude kohandamine, alates füüsilise ligipääsu tagamisest kuni tehniliste ja nutikate innovaatiliste lahenduste pakkumiseni, teenusmajad, sotsiaaltransport, päevakeskused nii eakatele kui ka dementsetele – ja kõik ikka selleks, et inimene saaks elada oma kodus. Räägime ka öenduskodudest, vajaduse korral palliatiivravist ja hosiipitteenusest, kuid need on kõik järgmised sammud.

Toon näite Soomest Sipoo vallast, kus eakatel, aga ka dementsetel inimestel on ravimite võtmise meelepidamiseks kodus abiks robotid. Nad ei pea elama hooldekodus, kui nad ei suuda iseseisvalt ravimeid võtta. Õigel kellaajal avaneb just see sahtlike, kust on rohtu vaja võtta. Abilisest robot annab sellest teada. Samas jookseb info sotsiaalkeskusesse, kas kõik on ikka korras. Soomes teevad sotsiaal- ja tervishoiuvaldkond väga palju koostööd ülikoolide ja teadlastega, ja seda nii kodus elavate eakate kui ka üldhooldekodus elavate nn *ikä*-inimeste elukvaliteedi parandamisel ja nende aktiivsuse hoidmisel. Selles omavalitsuses on võetud eesmärgiks, et 90–93% üle 75 aasta vanuseid inimesi elab oma kodus. Tehakse kõik selleks, et nad kodus hakkama saaksid. Ja uskuge, nad tõepoolest saavad, sest Soomes on kohustus pakkuda inimestele sotsiaalteenuseid ja inimeste omaosalus on vaid nende pension. Selleks, mõistagi, ei peagi kõik hooldekodud kuuluma omavalitsustele, kuid omavalitsus kuulutab välja hanked kohtade ostmiseks, kontrollides ka lepingus kokku lepitud kvaliteedi ja hinna suhet, ning seda tehakse regulaarselt.

Meie ei pea tegema nii nagu Soomes, Saksamaal või Hollandis. Me võime võtta nendest riikidest parimad praktikad ja teha Eesti mudeli, mis on inimväärne, meie võimalustele vastav ning sotsiaaltööd ja tervishoidu omavahel ühendav, tagades ka selle, et lähedase hooldajaks ei jääda mitte sunni, vaid soovi korral. Omastehooldajate tasu ja sotsiaalsed garantiid oleks tagatud ja nende enda tervis ei kannataks üle jõu käiva töö tõttu. Meie kaheksa sammu eesmärk on see, et kodu ja hooldekodu vahel oleks pikk tee, oleks palju võimalusi, mis tulenevalt abivajaduse kasvust ka muutuvad. Kodus pakutav abi peab olema jõukohane tasuda, selle hea kvaliteet peab olema tagatud ja, mis kõige tähtsam, selle kättesaadavus ei tohi sõltuda elukohast, vaid peab olema kogu Eestis võrdselt tagatud.

Ma olen üpris veendunud, et saalis ei ole inimesi, kes ei teaks probleeme, mis praegu tervishoiu ja hoolekandekorralduses on. Selleks ei pea omama eri- või kõrgharidust selles valdkonnas. Siin saalis on inimesi, kellel on kohaliku omavalitsuse töö kogemus, kellel on perekonnas või sõpruskonnas hooldust vajavaid või kedagi hooldavaid inimesi. See, et sotsiaalvaldkond on olnud aastaid, isegi aastakümneid alarahastatud, ei ole samuti uudis.

Selles Riigikogu otsuse eelnõus ei otsita põhjuseid, miks nii on, ega ka seda, kes on süüdi, vaid kutsutakse koos lahendusi leidma. Ma oleksin ülekohtune, kui ütleksin, et midagi pole aastate jooksul tehtud. Kindlasti on, kuid kahjuks on veidi nokitsetud ühes nurgas ja siis teises nurgas ilma suuremat terviklikku pilti nägemata.

Eelnõu seletuskirjas on toodud koos viidete ja algallikatega välja pikk ajalugu ja ülevaade uuringutest, mis selles valdkonnas on läbi viidud ja mis kõik jõuavad ühisele järeldusele: nimelt sellele järeldusele, et praegu on põhikulude ja kohustuste kandja teenusesaaja ise ning tema pere omaosalus aastatega järjest kasvab. Lapsed ja lapselapsed on need, kes maksavad kinni selle vahe. Näiteks on hooldekodu koha eest tasumisel teenuse saaja ja tema pere omaosalus kasvanud. 2010. aastal oli see 65%, 2016. aastal 76% ja 2018. aastaks oli tõusnud 80%-ni. Sotsiaalministeeriumi andmetel maksid inimesed 2018. aastal hooldekoduteenuse eest 53 miljonit eurot. See koosnes eakate enda pensionist ning laste ja lastelaste makstud tasudest, mis pensioni ja hooldekodukoha vahelise summa tasaarvestamiseks määratud. Riik koos kohalike omavalitsustega kulutas samal ajal hooldekoduteenuse peale 14 miljonit eurot.

Toon võrdluseks järgmised andmed. Kui 2008. aastal oli riigi ja omavalitsuste kulu selleks 11 miljonit, siis inimesed maksid kokku 17,5 miljonit. Kümne aastaga oli omavalitsuste kulu suurenenud vaid 3 miljonit eurot, inimeste kanda jääv summa aga 35,5 miljonit eurot. Seda kinnitab ka võrdlus, kui vaadata, kui suured – õigem oleks küll öelda, kui väikesed – on Eesti avaliku sektori kulutused pikaajalisse hooldusesse võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega. Keskmiselt kulutavad riigid pikaajalise hoolduse rahastamisele 1,4–1,8% SKP-st. Eestis on see näitaja vaid 0,2–0,4%. 2018. aastal moodustaski Eestis pikaajalise hoolduse rahastus ligikaudu 0,4% SKP-st. Kui me võrdleme Leedut, Soomet, Taanit ja Rootsit, siis näeme, et 2016. aasta seisuga Leedu kulutas selleks 1%, Soome 2,2%, Taani 2,5% ja Rootsi 3%. Maailmapank on oma analüüsis välja toonud, et Eesti avaliku sektori pikaajalise hoolduse kulud peavad kasvama vähemalt 2 või 2,5%-ni SKP-st, et parandada olukorda meie pikaajalise hoolduse süsteemis.

Sotsiaalministeeriumi hinnangul vajavad omavalitsused ja riik hoolekandeteenuste kättesaadavuse parandamiseks lisaraha ligi 150 miljonit eurot. Selle arvu on välja öelnud ka sotsiaalminister Tanel Kiik, kes on olukorrast kindlasti teadlik ja saab sellest väga hästi aru. Ma arvan, et see on objektiivselt õige hinnang.

Täna on perekonna ja omasteholdajate õlul liiga suur koormus, ja seda nii rahaliselt kui ka otseselt. Saladus ei ole kellelegi ka see, et vanemaealiste vaesus on Eestis väga suur. Sellekohase uuringu "Vanemaealiste majanduslik toimetulek ja vaesus" on Sotsiaalministeerium 2019. aasta juunis läbi viinud ja see on tutvumiseks kõigile avalik. Väga paljude dementseid inimesi puudutavate probleemide ja murede lahendusi on pakkunud Dementsuse Kompetentsikeskus Katre Palli eestvõtmisel.

Omasteholdajate muredest on kõnelenud nii Eesti kui ka Euroopa tasandil ja otsinud lahendusi MTÜ Eesti Omasteholdus ehk Ivar Paimre oma meeskonnaga, samuti MTÜ Eesti Hooldajate Liit ehk Tiina Kangro oma mõttekaaslastega. Suur aitäh neile selle töö eest! See teema on ikkagi rohkem kui kunagi varem kogu ühiskonnas näha ja teada.

Ma olen alati väga austanud uuringuid ja arvan, et otsused tuleb langetada, tuginedes teaduslikele argumentidele ja olukorra tundmisele. Lubage mul tutvustada lihtsalt üht väikest osa pikaajalise hoolduse arengu kronoloogiast, juba alates aastast 2002, mil alustati sotsiaalhoolekande arengukava väljatöötamist aastateks 2005–2015. Seda ikka selleks, et tervishoid ja sotsiaalhoolekanne käiksid käsikäes. 2015–2017 töötas halduskoormuse rakkerühm. 2017 august – valitsus kinnitab halduskoormuse vähendamise esmaste abinõude rahastuse ettepanekud aastateks 2018–2021. 2017. aasta detsember – valitsus kinnitab pikaajalise hoolduse poliitika soovitusel, rakkerühma töö. 2018 – Sotsiaalministeerium paneb rakkerühma töö alusel kokku pikaajalise hoolduse kontseptsiooni. 2018 detsember – valitsus kinnitab selle kontseptsiooni. 2019 – Sotsiaalministeerium teeb detailise sekkumiskava, kuidas pikaajalise hoolduse süsteem Eestis üles ehitada. 2020 jaanuar – valitsus kinnitab pikaajalise hoolduse arendamise plaanid. 2020. aasta lõpuks esitab Sotsiaalministeerium pikaajalise hoolduse seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse. Alles 2020. aasta lõpuks! See on liiga hilja.

Head ametikaaslased! Meil on tehtud uuringuid ja me teame, milles on probleem. Meil on täna siin saalis võimalus hääletusega näidata, et me soovime kiiremaid otsuseid, me soovime, et praeguse väga murettekitava olukorra lahendused oleks pakutud juba 1. jaanuariks 2021.

Lühidalt ja kokkuvõtvalt veel kord meie eelnõus kirjas olevad mõtted, kuidas pikaajaline hooldus inimkessemaks muuta. Esiteks, olla kodus nii kaua, kui vähegi võimalik iseseisvat toimetulekut toetava

abi toel. Pakutavad avahoolduse teenused on taskukohased ehk teiste sõnadega pensionikohased. Kolmandaks, iga inimene saab õiget teenust, millega on tagatud tema vajadustest tulenev abi ja toetus. Neljandaks, tervishoid ja sotsiaalvaldkond käivad käsikäes ja inimesi ei väntsutata ühest süsteemist teise. Viieandaks, üle Eesti sarnased võimalused ja tagatud kvaliteet. Kuuendaks, kui kuidagi enam kodus hakkama ei saa, siis hinnatud vajaduse korral pensioni eest hooldekodu koht. Seitsmendaks, omastehooldaja töö ausse, et seda ei tehtaks mitte sunni, vaid soovi korral. Ja kaheksandaks, haritud, kvalifitseeritud töötajate olemasolu ning nende palgade vastavus tehtud tööle. Ja lõpetuseks veel kord kaks tsitaati ettekande algusest: "Inimene on noor ajutiselt." "Vanaks saadakse alati esimest korda elus, see võiks olla ilus teekond." See on teekond, kus ei kardeta vanaks saada, kus vanadus ei ole haigus, see on elukaare või õigem oleks öelda, isegi elukulu üks osa. Ja seda perioodi tuleks nautida, just nii nagu noorust või keskiga. Ja *ikä*-inimesed peaksid olema koheldud võrdselt – need, kellel on lapsed, ja need, kellel lapsi ei ole. Tänan!

10:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Aivar Kokk, palun!

10:22 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt tahan tänada sisuka seaduseelnõu ettekande eest! Sa märkisid seal korra, et võiks luua Eesti oma mudeli. Kas sotsiaaldemokraatidel, kes selle eelnõu on algatanud, on oma selge nägemus, milline see Eesti mudel võiks olla?

10:22 Helmen Kütt

Suur aitäh! Hea ametikaaslane, Aivar, ma kõigepealt väga tänan sind lisaelarve menetlusel ühele küsimusele vastamast. Kui esitati küsimus, mis puudutas eakaid, nende hoolekannet ja lähedaste kulusid seoses sellega, siis sa ütlesid väga tõsiselt ja väga õigesti, et Eestis on ebavõrdselt koheldud need eakad, kellel on lapsed, ja need, kellel ei ole lapsi. Nüüd aga sinu küsimuse juurde. Jah, sotsiaaldemokraatidel on tegelikult see mudel olemas. Me oleme esitanud valitsusele – see sünnib ehk koos teiega, ma loodan –, ettepanekud, mida peaks see mudel sisaldama. Kindlasti oleme valmis sellesse panustama. Ma väga tahaks, et see eakaid, meie väärikaid kodanikke, kellele me tegelikult oleme palju võlgu, puudutav mudel ei oleks mitte erakondade-, maailmavaatepõhine, vaid inimkeskne, holistiline ja et selle kujundamisse saaksid kõik erakonnad oma parimad mõtted anda. Ma ei arva, et sotsiaaldemokraatide väljapakutu on see ainuke õige, mida ei ole võimalik paremaks muuta. Kindlasti on võimalik paremaks muuta, kindlasti saab vaielda, kindlasti saab arutada ja niimoodi see Eesti mudel tekibki, kui kõik erakonnad sinna panustavad ja valitsus kaasab sõltumata koalitsioonist ja opositsioonist kõik erakonnad arutellu.

10:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kalle Grünthal, palun!

10:24 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Te olete esitanud väga head ettepanekud valitsusele, kuid mind vaevab hoopis see küsimus, et põhimõtteliselt on ju avalik saladus, et hoolekandetasutused on tegelikult heaks sissetulekuallikaks nende omanikele. Äkki peaks riik panema hoolekandeteenuse tasu tõstmisele pidurid peale, et see tasu lähtuks ikkagi sotsiaalhoolekande põhimõtetest ega oleks rikastumise allikas?

10:24 Helmen Kütt

Aitäh teile! Mis puudutab hooldekodukohtade tasu, siis see on kindlasti teema, mida tasuks arutada. Seesama Soome näide, mille ma tõin, on üks variant. Ja kui omavalitsus ise ei loo neid kohti, siis ta ostab need hanke korras. Sellest tuleb ka hind, sellest tuleb ka kvaliteedi kontroll, nii et kõik on vajadusel hinnatud. Neid, kes tahavad hooldekodus elada, ei ole väga palju – kui üldse on selliseid inimesi. Ma kahtlen selles. Enamik on sunnitud minema hooldekodusse, sest tihtipeale muid teenuseid ei ole. Samas ma ei arva, et hooldekodu hind on liiga kõrge, ma pigem ütlen, et pension on väike ja see on üks suurimaid probleeme.

Mis puutub erihoolekandesse, siis Sotsiaalministeerium on välja arvutanud nn hoolekande maksumuse, koha maksumuse. See on välja arvutatud, sest kui erihoolekande all olev inimene saab eakaks, siis ta seda teenust enam ei vaja. Kunagi on omavalitsus ta sinna suunanud ja erihoolekande, nagu me teame, on riigi poolt pakutud teenus. Kui omavalitsus on valmis võtma selle inimese üldhooldekodusse, sest tema tervislik seisund on muutunud ja ta on ka vanaks saanud, siis ta ei vaja enam erihoolekannet. Selleks on välja arvutatud kohatasu, mille riik tagab kohalikule omavalitsusele. Mullu oli pensioni ja kohatasu vahe – ma ei tea, mis see tänavu on – veidi üle 700 euro.

Aga teie küsimus on täiesti õigustatud. Meil puuduvad selles vallas ka miinimumnõuded. Hooldekodu võib igaüks pidada. Hooldekodukohtade vajadus on paraku tunduvalt suurem kui nende arv ja vaadates meie demograafilist seisu, on selge, et ega see vajadus ei vähene. Väheneb see ainult siis, kui inimestel on võimalik kodus saada teatud teenuseid ja tema ees ei ole ainult valik, kas kodu või hooldekodu, vaid on palju võimalusi, mida inimene kodus kauem kasutada saaks. Aga aitäh teile selle küsimuse eest! Teema on väga aktuaalne.

10:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Heiki Hepner, palun!

10:27 Heiki Hepner

Suur tänu, hea istungi juhataja! Austatud ettekandja! Sotsiaaldemokraadid on viimase kümnendi jooksul olnud poole sellest ajast, *circa* viis aastat valitsuses. Need punktid, mis siin nüüd välja on toodud, on igati arutamist ja kaalumist väärt. Mis on olnud need põhilised takistused, miks pole teie ministrid suutnud seda kõike siiani ellu viia?

10:27 Helmen Kütt

Aitäh selle küsimuse eest! Tõepoolest, aastail 2014–2015 olin mina sotsiaalkaitseminister. Mida me siis alustasime? Oli kaks asja, mis sai muide hiljem ära tehtud tänu Riigikogu koosseisu koostööle. Esiteks põhimõtte, et hooldekodu on kodu ja samad abivahendid, mis oli inimestel kodus võimalik hankida riigipoolse soodustusega, on võimalik nüüd niimoodi saada ka hooldekodus. See on üks asi. Üks aasta on selleks väga lühike aeg, et suuri muudatusi ette võtta, aga küsimus põhjendatud. Teiseks sai sellel ajal väga palju tõstetud lastetoetusi. Alati tuleb paika panna prioriteedid. 11 aastat püsisid lastetoetused muutmata ja oli väga suur vajadus neid tõsta. Ma tahan kindlasti tänada Reformierakonda, kellega me sel ajal koos valitsuses olime. Lapsetoetus tõusis 19 eurolt 18 sendilt 45 euroni juba 2015. aastal ja nüüd on nii, et kui peres on kaks last, siis on ühe lapse toetus 60 eurot. Kahjuks pole hiljem sotsiaalvaldkonna ministri positsiooni sotsiaaldemokraatidele enam antud. Oleme saanud tervise- ja tööministri portfelli, mida on hoidnud Rannar Vassiljev, Jevgeni Ossinovski ja Riina Sikkut. Sotsiaalministri portfelli on olnud Isamaa käes, seega neid lubadusi oleks saanud täita Isamaa.

10:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Signe Kivi, palun!

10:28 Signe Kivi

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja, täna väga põhjaliku ettekande eest! Minu küsimus johtub praegusest keerulisest olukorrast ... Vabandust, hea saalis kummardaja, Tõnis Mölder vist, mul on raske suhelda, kui ma ei näe ettekandjat! Aitäh! Praegune keeruline olukord on minu arvates oluliselt muutnud sotsiaaltöötaja mainet ja staatust, ja see on väga hea. See on austust vääriv ja igati õiglast tasu vääriv töö, mida teevad paljud inimesed. Ja seepärast küsingi, et kuna kindlasti on tulevikus tublisid sotsiaaltöötajaid juurde vaja, siis kuidas võiks korraldada nende koolitust ja täiendkoolitust. Kui palju peaks lähitulevikus neid inimesi muutunud tööturul olema?

10:29 Helmen Kütt

Suur aitäh! Esiteks, see roll, mis praegu on sotsiaalvaldkonnas töötavatel inimestel, seejuures ka suur vastutus, mida kannavad hooldekodudes töötavad inimesed, on tõesti ühiskonda rohkem ka kõnetanud. Ma tahan kindlasti tunnustada ka ESTA-t ehk Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni, kes selle eriala tutvustamisel ja selle maine tõstmisel on palju head ära teinud. Ta koondab endas enam kui 500

selle valdkonna töötajat. Õdede ja arstide liit on teinud väga täpse arvestuse, vaadates tulevikku, kui palju on vaja meil meditsiiniõdesid, kui palju on vaja arste. On hinnatud ka praegu töötavate inimeste vanuselist koosseisu, aga teie küsitud üleriigilist ülevaadet minu teada ei ole tehtud.

Sotsiaaltöö seisneb suures osas kohaliku omavalitsuse pakutavates teenustes, välja arvatud erihooldekanne. Iga omavalitsus vaatab ise, kui palju on vallas või linnas vaja lastekaitsetöötajaid ja avahoolduse töötajaid. See oleneb vallas või linnas elavate inimeste arvust ja omavalitsus arvutab, eriti just lapsi silmas pidades, kui palju neid inimesi vaja oleks, et nad jõuaks oma tööd teha, täita kõiki sotsiaaltöötajatele pandud ülesandeid. Kriisiolukorras, eriolukorras on sotsiaaltöötajatele pandud lisaülesanne seoses töötukassaga, aga nende töötajate arv ei ole suurenenud. Riik toetab lasteaiatöötajate palga toetusega. Aga mul on hästi hea meel täna rääkida – lihtsalt ma tean Viljandi linna asjadest rohkem –, et Viljandi linn on küll püüdnud sotsiaaltöötajate palka suuremaks teha. Mida saaks teha, et inimesed läheksid seda imelist ametit õppima? Õnneks noorte hulgas on sotsiaaltöö siiski suhteliselt populaarne. Seda õpitakse ja minnakse ka tööle, aga väga tihti tullakse sealt peagi ära, sest see töö on raske. See on raske nii füüsiliselt kui psüühiliselt. Mõjuvad kas sellised avalikkusesse toodud lood, kus välja tuuakse halvad asjad. Meedia peabki oma tööd tegema, aga seda head, mida kogu aeg selles valdkonnas tehakse, kajastatakse hästi vähe. Ajakiri Sotsiaaltöö teeb seda, samuti Puutepunkt, Tiina Kangro ajakiri, ja Eesti Puuetega Inimeste Koja ajakiri Sinuga. Need on kohad, kus kajastatakse ka sotsiaaltööd tema ilus. Ma ei ole üldse kriitiline mitte selle pärast, et puudused välja tuuakse. Puudused tulebki välja tuua, need tuleb kõrvaldada ja nendest õppida. Kui asjad on valesti, siis tuleb need paremaks teha.

Aga kui palju neid inimesi tegelikult vaja on, see sõltub sellest, kas me keskendume institutsionaalsele hooldusele ja loeme ainult seda, kui palju meil hooldekodukohti vaja on, või me vaatame laiemalt ja panustame sellesse esimesse ossa ehk ennetame probleeme, mida saab ennetada, säilitame seda taset, mida on võimalik säilitada – see on ka dementsete korral nii –, teeme seda tööd rõõmu ja tõesti armastusega. See elutarkus ja kogemus, mida eakad jagada saavad, annab tegijale rohkem, kui võtab talt. Sinna jäävadki tööle need, kellele see töö sobib, kes seda armastavad ja keda omavalitsused märkavad ka tunnustada. Ja mul on väga hea meel, et Viljandi linn on selline omavalitsus.

10:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Hea kolleeg Kalle Grünthal, selle päevakorrapunkti arutelu käigus on Riigikogu liikmetel võimalus esitada kummalegi ettekandjale üks küsimus.

10:33 Helmen Kütt

Aga, Kalle, ma luban, et pärast, kui saalist välja läheme, ma vastan kas või viiele.

10:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi! Helle-Moonika Helme, palun!

10:33 Helle-Moonika Helme

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Lugupeetud eesistuja! See on kahtlemata väga tänuväärne teemaalgatus, aga kui ma siin loen seda seaduseelnõu, siis näen, et see on täis sõnu "oleks", "tuleks", "peaks". Te olete andnud Vabariigi Valitsusele siin kõik need ülesanded, aga kas te olete välja arvanud ka selle seaduseelnõu rahalise mõõte? Ja millised oleks katteallikad?

10:34 Helmen Kütt

Suur aitäh! Et eelnõu on selles vormis, et tehtagu, oldagu jne, selle põhjus on lihtsalt see, et sotsiaaldemokraadid on kahjuks opositsioonis. Muul juhul oleks hoopis teine eelnõu: teeme, oleme ja paneme. Seda esiteks. Teine asi on see, et kahjuks me oleme algatanud eelnõusid, mida ei ole see saal toetanud. Me oleme proovinud ka seda, et oleme teinud ettepaneku, et tuludeklaratsiooni esitamisel oleks õigus nendele, kes lähedaste eest maksavad, tagasi arvutada 20%. See mõte oli valitsuses arutusel ja me tegelikult lootsime, et see kiidetakse heaks. Peaminister on ju öelnud, et oluline pole mitte see, kes ütleb, oluline on, et kui on hea mõte, siis tehakse see koos ära. Aga esimesel korral ei jõudnud see rahanduskomisjonist kaugemale, teisel korral saal hääletas maha. Me oleme proovinud neid samme astuda. Nagu ma ettekannet esitades ütlesin, 150 miljonit on see hind, mille on välja öelnud

sotsiaalminister Tanel Kiik, keda ma kindlasti tahan tunnustada. Tema algatas ka erinevaid mõtteid. Toon näiteks mõtte hoolduskindlustusest, et juurde tuua erinevaid rahalisi vahendeid. Tõsi, see mõte ei ole mitte Tanel Kiige mõte, vaid see on muude riikide, näiteks Saksamaa praktika. Sellest rääkis ka Kai Saks. Need Riigikogu liikmed, kes olid eelmises koosseisus, teavad, et meil oli oluliselt tähtsa riikliku küsimuse arutelu, kus dr Kai Saks, kes on väga hinnatud selle valdkonna asjatundja, tuli selle hoolduskindlustuse mõttega välja.

Nii et üks number, mille saab öelda, on 150 miljonit. Selle on välja arvanud Sotsiaalministeerium. Ja kindlasti ei ole need asjad kõik otsemaid nipsust ära tehtavad, aga nendega tuleks algust teha. Uuritud on neid probleeme juba nii palju ja üks asi, mida me teame, on see, kui palju meil on kümne aasta pärast eakaid inimesi. Meile on teada meie demograafiline situatsioon. Muidugi me loodame, et sünnib rohkem lapsi, et on neid inimesi, kes panustavad ühiskonda, kes maksavad makse, mille abil saab eakate vanaduspõlve kergendada.

10:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ivari Padar, palun!

10:36 Ivari Padar

Aitäh, lugupeetud kolleeg, väga põhjaliku teemakäsitluse eest! Eelmisest küsimusest tulenevalt küsin ka valdkonna rahastamise ja hoolduskindlustuse kohta. Kas te avaksite veidi rohkem seda hoolduskindlustust ja selle võimalusi? Aeg-ajalt võetakse see teema üles, siis see aga kuidagi vaibub. Aga tundub küll, et see on väga oluline, kuidas selle asjaga üldse edasi minna. Kas te natuke valgustaksite hoolduskindlustuse teemat?

10:37 Helmen Kütt

Suur aitäh! Tõepoolest, ma olin siis sotsiaalkomisjoni esimees, kui tõin siia rahvaalgatuse korras esitatud enam kui tuhat allkirja kogunud algatuse "Hoolduskindlustuse loomine Eestis". See oli aastal 2017 või juba 2018. Ja siis ma viisin end sellega kurssi, sain seda Kai Saksaga pikalt arutada. Saksamaa on näiteks valinud sellise kohustusliku hoolduskindlustuse juba 1995. aastal. Inimesed maksavad tööl käies oma teenistusest iga kuu kindlustusmaksed, mille eest saab vanaduspäevil lisaks tavapärasele pensionile ka vajalikku hooldusteenust. Süsteem toimib seal nii, et töötaja maksab 1,5%, ja kui ta on ilma lasteta, siis 23. eluaastast lisandub sellele 0,25%, ja töötaja maksab teise osa ehk 1,52%. Tõsi, Saksamaa peaks sellest aastast seda süsteemi veidi muutma. Tuuakse juurde ka lähisugulaste osalus, kui nende sissetulek ületab teatud väga suuri summasid. Hetkel see Saksa mudel toimib. Mul on selle kohta väga palju ka kirjandust, kui on saksa keele oskajaid, siis hea meelega edastan selle. Süsteemi kogutakse raha solidaarselt nagu meie haigekassa puhul ja seda kasutatakse vastavalt vajadusele teenuste eest maksmiseks. Muidugi on seal kehtestatud standard või miinimum, mis sellega tagatakse. Maailmapanga uuring, millele ma oma ettekandes viitasin, Eestile tegelikult sellist hoolduskindlustust omal ajal ei soovitanud, aga see ei tähenda seda, et me ei peaks seda arutama. Ma olin väga kurb, kui Tanel Kiik selle mõttega välja tulles koalitsioonipartneritelt toetust ei leidnud. See teema oleks olnud väga huvitav arutada ja mina oleks olnud kindlasti huvitatud arutama seda eri seaduste vaatevinklist. Kui kõik hakkavad pärast seda, kui on õpingute lõpetamise järel tööle hakanud, maksma hoolduskindlustuse makset, siis peaks muutma ka perekonnaseadust, kus pannakse lastele ja lastelastele kohustus tulevikus maksta lähedase inimese hooldekodukoha eest. Need oleks nagu kompleksed sammud. Kahjuks see arutelu saali ei tulnud ja ma ei tea, kui palju seda koalitsioonil on peetud, aga see vääriski arutamist. Iga arutelu, mis sotsiaal- ja tervishoiu valdkonnas peetakse, on parem kui mitteamutamine.

10:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urve Tiidus, palun!

10:40 Urve Tiidus

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Teie ettekanne oli äärmiselt südamlilik, aga samas ka praktiline: kõik teie mõtted olid numbritega kaetud ja see oli väga tore. Mina palun teil asetada kogu selle temaatika konteksti "teise pensionisamba sissemaksete kaotamine". See raha tegelikult oli mõeldud tuleviku

kindlustamiseks väga paljudel aastakäikudel. Kuidas te selle sammu ühendate tõsiasjaga, et inimeste keskmine eluiga uutel põlvkondadel järjest pikeneb? Kas te natukene fantaseeriksite sellel teemal, kuidas need asjad kokku kõlavad?

10:41 Helmen Kütt

Aitäh! Kui vähegi võimalik, lugege Sotsiaalministeeriumi uuringut ja analüüsi 2019. aasta juunist. See on eakate toimetuleku ja vaesuse teemal ja selles on väga selgelt välja toodud analüüs, mille käigus on vaadatud ka maailmapraktikat. Leitakse, et teise samba kaotamine on vale. Ma ei tahaks hakata siin oma arvamust avaldama, aga selle eelnõuga on see kahtlemata suures puutumuses. On väga oluline, milline on meie raha hulk ja kuidas me ise saame panustada oma vanaduse kindlustamisse ja võimalikult palju koguda. Tõllal, kui eelmise kriisi ajal peatati teise samba maksed, siis anti tegelikult inimestele võimalus ka ise rohkem maksta, kui keegi soovis kogumist jätkata. Aga täna ma tahaks eelkõige keskenduda nendele ettepanekutele. Valitsusele oleks selle otsusega ju antud vabad käed. Nende mõtete teostamiseks on valitsusel võimalus pakkuda väga erinevaid variante.

Ma viitasin siin enne Dementsuse Kompetentsikeskusele. Te ehk mäletate, et pensioni teise samba aruteludel Aivar Kokk korraldas koos ühe teise komisjoniga avaliku diskussiooni. Kohal oli ka Katre Pall, kes rääkis väga selgelt, et see otsus on vale, ärge tehke seda. See oli meil avalik istung. Katre Pall ei ole poliitik. Mind võib süüdistada, et sa oled opositsioonis, sa oled poliitik ja sul on teine maailmavaade jne. Aga Sotsiaalministeeriumi uuringus 2019. aasta juunist "Eakate majanduslik toimetulek ja vaesus" vaadatakse erinevaid riike. Katre Palli kui Dementsuse Kompetentsikeskuse juhi ettekanne selle pensioniteemaatika arutelul näitas väga selgelt, et selline on ka valdkonna asjatundjate arvamus. Ma ei hakka siin viitama pankadele, pangad on ju levinud arusaama kohaselt kõik saatanast, nagu väga tihti siin saalis kõlab. Ma ei too esile pankasid, kes ka on seda öelnud, aga teisedki selle valdkonna parimad asjatundjad on selle välja toonud ja mina nende arvamust austan. Ma olen tõesti uuringute ja teaduse usku.

10:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Oudekki Loone, palun!

10:43 Oudekki Loone

Aitäh! Ma lugesin seda ettepanekut ja siin on tõesti palju asju, mis on väga mõistlikud ja mida ma kindlasti toetan. Valitsus peab tõepoolest jälgima näiteks omastehooldajate hooldajatoetusi, sotsiaalseid garantiisid ja muid niisuguseid asju. See on väga tähtis. Aga selles arutelus siin saalis te tõite välja võimaliku hoolduskindlustusmaks ja see tekitas minus küll suurt muret. See kõlab nagu järjekordne kohustuslik kogumine, mis tähendab seda, et inimesele jälle öeldakse, et ta peab ise oma raha selleks kõrvale panema, et siin me ei tule ühiskonnana solidaarselt appi. See tekitab minus muret. Kas te olete mõelnud, et tegelikult võiks ikkagi olla lahendus selles, et tehakse näiteks ettevõtete tulumaks? Me rahastaks ühisest katlast neid asju, mitte ei paneks inimesi kohustuslikult koguma. See kohustuslik kogumine võib sel juhul tähendada isegi nagu jalga tulistamist.

10:44 Helmen Kütt

Suur aitäh, Oudekki! Mul on väga hea meel, et sa tõesti eelnõu läbi lugesid. Aga kui sa lugesid läbi nii selle otsuse teksti kui seletuskirja, siis pidid nägema, et neis ei ole sõnagi, mitte ühtegi sõna hoolduskindlustusest. Mitte ühtegi sõna! Minu esimene eelistus on ka, et riik leiab selleks vahendid. See oli ka Maailmapanga uuringu tulemus sel ajal. 2015. aastal seda alustati ja see kestis aastani 2017. Kohustusliku hoolduskindlustuse teema tuli sisse küsimustega. Mina valgustasin seda seoses Saksamaal toimuvaga. Ja teie enda erakonna minister on selle mõttega välja tulnud. Tanel Kiik tuli selle mõttega välja õiguskantsleri korraldatud suurel arutelul, mis puudutas inimeste teenuste saamise võimalusi, õigemini väga tihti pigem teenuste mittesaamist nende kõrge hinna tõttu. See tähendab ebavõrdsust nende eakate seas, kellel on lapsed ja kellel pole. Seal Tanel Kiik esines selle ülevaatega. Mina ütlesin, et mina olen valmis sellel teemal arutama. Ja näiteks Eestis kehtiv haigekassa kindlustus on ju ka raha kogumine, selle eest on võimalik teatud teenuseid saada. Ma oleks rõõmuga nõus kogu elu seda raha maksma ja mitte ühtegi teenust ise vajama, aga paraku me vajame neid teenuseid aina rohkem. Tsiteerin veel kord, et esimene inimene, kes elab 135-aastaseks, on juba sündinud. Ja mida enam keskmine vanus kasvab, seda rohkem me neid teenuseid vajame. See on lihtsalt üks mõte,

selgitus, kuidas on korraldatud asjad Saksamaal.

Minule isiklikult meeldib väga Soome mudel. Soome mudel on selline, et riik ja ühiskond ja omavalitsused võtavad selle kohustuse. Inimesed on neid teenuseid väärt ja neid pakutakse parimal moel. Kõige rohkem panustatakse viimastesse teenustesse – hooldekodu, hospiits, kõik need kõige raskemad ja kõige kallimad teenused – ja sellega on saavutatud häid tulemusi. Öelda, et Soomes inimesel mingit muret ei ole, kindlasti pole õige. On ka neil mured. Mõned erahooldekodud, kes teenust pakuvad, sõlmivad lepingu odavama hinnaga, aga kaotavad teenuse kvaliteedis. Aga seal toimub pigem monitooring, pidev kvaliteedi kontroll ja seal ei vastandata eakaid ja lapsi.

Ma toon ühe näite, mis mulle endale väga meeldib. Me kõik noogutame nii omavalitsustes kui ka kogu riigis, et loomulikult lasteaiatasu maksab vanem. Perekonnaseadus sätestab, et vanemad hoolitsevad laste eest, väikeste laste puhul maksavad lasteaia kohatasu ja ka toiduraha. Tegelik lasteaiakoha maksumus on tunduvalt suurem. Tegelik maksumus võib olla 600, 700, 800 eurot, aga vanematele on kehtestatud ülempiir 20% alampalgast, see on maksimum, mida omavalitsus võib nõuda kohatasuna, pluss toiduraha.

Eakate inimeste lastele paneb seesama perekonnaseadus teatud kohustused. Ega siis Soomes lapsed ja lapselapsed oma vanemaid ja vanavanemaid vähem ei armasta, aga neil ei ole seal selliseid kohustusi. Nad ei ole sundseisus ega kohustatud hakkama lähedase inimese hooldajaks põhjusel, et neil lihtsalt pole raha hooldekodu eest maksta.

Ma olen, Oudekki, sinuga nõus, et kõigepealt peaks riik panustama rohkem vahendeid sellesse süsteemi. Aga kuskilt peab see raha ju ka tulema, eks ole. Selleks, et jõuda siin saalis kompromissini, tuleb seda teemat arutada. Ma tean, et ESTA on seda teemat arutanud, ma tean, et seda on arutatud ka noorte hulgas ja on väga erinevaid seisukohti. Mina ei väldiks ühtegi aruteluvõimalust, ma tahaks nendest asjadest rääkida. Ja kui Tanel Kiik selle mõtte esitas, siis mul tekkis tõesti huvi rohkem uurida Saksamaa kogemusi. Ja Kai Saks erialaspetsialistina seda ka väga soovitas. Siin ongi võimalik eri erakondadel midagi koos teha. Aga praegu mulle tundub, et me midagi väga palju koos ei tee. Probleem on ikka õhus.

10:48 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Indrek Saar, palun!

10:49 Indrek Saar

Lugupeetud ettekandja! Tulen ka selle hoolduskindlustuse teema juurde. Vist on meil tänaseks Eestis teadmine, et hoolduskindlustuse süsteemi kehtestamine eeldaks ühiskondlikku kokkulepet ja ka seda, et seda ühiskondlikku kokkulepet poliitiliselt peetakse. See on ju üsna sarnane pika perspektiiviga kokkulepe nagu pensioni teist sammast puudutav. Arvestades, milline on viimasel ajal Eesti poliitiline kultuur – pikaajalised kokkulepped visatakse mingi hetkeüü ajal aknast välja –, ilmselt ei ole mõtet seda hoolduskindlustust lähitulevikus arutada. Aga mitte selle kohta ei taha ma küsida, see ei ole täna ju põhiteema. Kuulates seda arutelu siin suures saalis, jääb mulje, et tõsiseid vastuargumente ettepanekutele ei ole. Aga see seaduseelnõu vajab selleks, et ta tõösse läheks, 51 poolthäält. Kas sa oskad välja tuua midagi, millised olid komisjoni aruteludel sellised argumendid, mis takistavad koalitsioonisaadikutel selle eelnõu poolt hääletamast?

10:50 Helmen Kütt

Suur aitäh! Tõepoolest, hoolduskindlustuse teema meie eelnõus ei kajastu, ka mitte seletuskirjas, nii nagu ma ühele küsimusele vastates juba ütlesin. Komisjonipoolse ülevaate annab sotsiaalkomisjoni esimees. Aga ma võin küll öelda seda, et sotsiaalkomisjonis, kus oli kohal ka Sotsiaalministeeriumi esindaja, oli väga mõistlik arutelu, väga selline, kuidas ma nüüd ütlen, edasiviiv arutelu. Kõik tõesed, et probleem on olemas. Otsuste hääletusel oli neli inimest poolt ja viis erapooletut, mitte vastu. Mina optimistina loodan, et saal annab need 51 häält. Võib-olla see on väga naiivne, aga nii kaua, kui elad, tuleb ikkagi uskuda ja lootada. Ja mulle tundub, et siin ei ole maailmavaatelisi erinevusi.

Aga komisjoni liikmete selline, no kuidas ma siis ütlen, koalitsioonile omane seisukoht oli see, et valitsus juba tegeleb selle probleemiga. Samas on teada, et juba aastast 2002 on teemaga tegelenud erinevad valitsused. Nagu ma alguses ütlesin, see eelnõu ei süüdistata kedagi selles, mis on tegemata, see ei väida, et keegi on süüdi, vaid otsib võimalusi, kuidas seda probleemi lahendada. Meil oli erimeelsus üheksanda punkti puhul. Kaheksandat ma teile väga pikalt ja põhjalikult tutvustasin, aga üheksandas

punktis me avaldame soovi, et valitsus jõustaks selle paketi 1. jaanuariks 2021. Me arvame, et see on jõukohane, kuna vajalikud uuringud on kõik tehtud.

10:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole.

10:51 Helmen Kütt

Mina tänan teid kõiki nii küsimuste eest kui ka sotsiaalkomisjonis väga hea arutelu eest!

10:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Palun nüüd ettekandjaks sotsiaalkomisjoni esimehe Tõnis Möldri.

10:52 Tõnis Mölder

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas kahel korral Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele seadusandlike muudatuste väljatöötamiseks pikaajalise hoolduskoormuse probleemi lahendamiseks" eelnõu. Esimesel komisjoni istungil olid nagu ikka kohal ka otsuse eelnõu algataja esindaja, samuti ministeeriumi esindaja. Toimus sisuline debatt.

Ma natukene pikemalt käsitlen seda, mis siis olid komisjonis põhilised punktid, mida me arutasime. Eelkõneleja juba rääkis, aga ma korra ikkagi tulen selle juurde tagasi, miks see eelnõu just sellisel kujul esitati. Tõesti, nagu ka öeldi, jõustumistähtjaks on kavandatud 1. jaanuar 2021. Eelnõu algataja selgitas veel kord, et eelnõu esitati põhjusel, et probleemid on teravad, kuid tundub, et nende lahenduste otsimisega tegeleb valitsus liialt aeglaselt. Hooldajate vähese toetamise ja üldse eakate hoolduse probleeme on kajastatud ka ajakirjanduses. Ma saan aru, et tahetakse seda teemat lihtsalt rohkem fookusesse tuua ja tegutsemise tempot kiirendada.

Aga meil oli ka ministeeriumi esindaja laua taga ja ma arvan, et ministeeriumi esindaja seisukoht on väga oluline ära tuua. Tõesti tõdeti, et otsuse eelnõus esitatud ettepanekud on samad, millega Sotsiaalministeerium juba tegeleb. Need asjad on töös. Ministeeriumile on tehtud ülesandeks koostada selle aasta lõpuks väljatöötamiskavatsus. Seaduseelnõu koostamise faas oleks järgmisel aastal ja seaduse jõustumise tähtaeg oleks 2022. aastal. Selles ajaraamistikus on arvestatud ka riigi eelarvestrateegia aruteludega ja strateegias teatud rahaliste vahendite leidmisega. Nagu ka eelnevast arutelist välja tuli, loomulikult eeldavad muudatused ka katteallika olemasolu. Nii et praktiliselt võiks öelda, et suurim lahkeli ongi selles üheksandas punktis, mis kätkeb endas konkreetset aastaarvu, konkreetset kuupäeva.

Ministeeriumi esindajale esitati küsimus, millised on need vahendid või mis alustel on neid eraldisi ette nähtud riigi eelarvestrateegias. Ministeerium tõi tõesti välja, et neid lisataotlusi on esitatud. Ja neid esitatakse ka tulevikus vastavalt ajagraafikule. Koostöös Rahandusministeeriumi kolleegidega on arutatud sellist skeemi, et riik panustaks sellesse 50% ja kohalike omavalitsuste tulubaasist tuleks veel 50%. Nii et see oleks koostöö kohalike omavalitsustega, see võiks olla üks muudatuse rahastamise allikas.

Nüüd, kindlasti võiks olla ka teine rahastamise allikas. Ka seda komisjonis arutati. See on sama võimalus, millest täna siin juba juttu oli: see on seesama hoolduskindlustusmaks. Ministeerium on kaardistanud hetkeseisu, mis teistes Euroopa riikides praegu valitseb, ja eelnõu algataja esindaja peatus sellel ka oma ettekandes. Tema tõi Saksamaa näite, meile anti ülevaade rohkem Hollandist. Öeldi, et see võiks sobida Eesti mudelisse kõige paremini, sest Hollandis arvestatakse väga selgelt kohaliku omavalitsuse rolli.

Meil oli arutelu ka selle üle, mis puudutab kvaliteeti ja järelevalvet hooldekodudes. Üldiselt peetakse meie hooldekodude taset heaks, aga kindlasti on teistsuguseidki näiteid, millest ka avalikkus teada on saanud. Aga üldine olukord on ministeeriumi arvates siiski positiivne.

Pikem arutelu oli ka selle üle, milline on kohaliku omavalitsuse roll praegu ja milline see võiks olla tulevikus. Arvamusi oli erinevaid. Oli neid, kes arvasid, et kohaliku omavalitsuse roll on väga selgelt paigas, aga inimesed ei tea olemasolevaid võimalusi ja kohalikud omavalitsused ei paku piisavalt neid teenuseid, mida inimesed vajaksid. Valitseb selline ebakõla. Osa avaldas arvamust, et mitte mingil juhul ei tohiks seda teenust tsentraliseerida. See peaks ikkagi olema just nimelt kohalike omavalitsuste pädevuses. Kohalik omavalitsus on tegelikult see instants, kes teab kõige paremini, mida inimesed

kohapeal vajavad, milliseid teenuseid on neile inimestele konkreetselt vaja. Ja tegelikult teavad nad ka natuke laiemalt kõige ajaloolist tausta.

Ja üks selline pikema perspektiiviga aruteluteema oli see, et arvestades eri riikide mudeleid, käis üks komisjoni liige välja mõtte, mis iseenesest on kaalumist väärt. Praegu on meie hooldekodud sellised väga ühte tüüpi, aga tegelikult peaks ehk olema erinevad hooldusastmed või, ütleme, *level*'id vastavalt inimeste vajadusele. Need ei peaks olema päris ühe mütsiga löödud, võiks olla kolme kuni kuut erinevat tüüpi hooldekodud, mis on sisustatud vastavalt inimeste vajadustele. Ministeerium küll ütles, et nemad oma pikaajases kavas sellist astmete süsteemi ette ei näe, aga kindlasti on see teema, mis vajaks pikemat arutelu.

See on lühidalt komisjoni arutelust kõik. 13. aprillil komisjon käsitles seda teemat veel kord ja langetas järgmised otsused: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 21. aprilliks, määrata ettekandjaks Tõnis Mölder ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

10:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Heljo Pikhof, palun!

10:59 Heljo Pikhof

Suur tänu ettekande eest! Mul on teile küsimus, mis puudutab hooldajatoetust. Teie programmis on kirjutatud: tõstame hooldajatoetuse 100 euronit kuus. Arvestades, kui erinev on hooldajatoetus erinevates omavalitsustes, siis oleks see tänuväärne ja oodatav samm. Kas see on valitsuse poolt ka tehtav ja teoksil? Te ütlesite, et õige pea tuleb valitsus välja oma programmiga.

11:00 Tõnis Mölder

Aitäh! Te viitasite mingisugusele konkreetsele programmile. Ma saan siit puldist aga vaid nii palju öelda, et sotsiaalkomisjonil ei ole eraldi programmi, millega me ehk poliitilisi punkte üritaksime võita. Tegelikult on meil väga-väga palju tarku inimesi, kellel on väga palju kogemusi ja häid mõtteid. Eks see kõik ongi meie ühine platvorm.

11:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kalle Grünthal, palun!

11:00 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Kuna hea kolleeg Helmen ei vastanud mu küsimusele, siis ma küsin teie käest uuesti. 2018. aastal osutati üldhooldusteenust 12 368 inimesele ja Sotsiaalministeeriumi andmetel maksid need konkreetsed inimesed selle eest 53 miljonit eurot ning riik ja kohalik omavalitsus 14 miljonit eurot. Need summad on päris suured: 67 miljonit eurot aastas. Mul on selline küsimus. Kas teile on teada, kas on välja arvatud, kui suur on nende hoolekandeesutuste kasum selles tulusas äris? Ja kas riik ei peaks siin mingisuguseid piiranguid seadma? Niimoodi saab ju ükskõik mis ajahetkel hindasid tõsta ja meie oleme kohustatud kogu aeg selle kinni maksma.

11:01 Tõnis Mölder

Aitäh selle küsimuse eest! Ma küll kuulasin põgusalt dialoogi, mille te eelkõnelejaga pidasite, ja minu meelest oli seal vastuse alge täitsa olemas. Aga ma võin veel korra üle käia, mida me komisjoni arutelus rääkisime. Me ei rääkinud konkreetselt eri ettevõtjate majandusaasta aruannetest, nende kasuminumbritest või kahjuminumbritest. Aga ma jagan teie mõtet, et kui riigi roll selles valdkonnas kasvab ja riik hakkab seda teenust osaliselt või täismahus kinni maksma, siis kindlasti peavad olema fikseeritud hinnad. See toimuks sellesama haigekassa mudeli järgi. Ka haigekassas on ju teatud määral fikseeritud hinnad ja riik selle hüvitab. Teistpidi, kui see oleks nii kasumlik äri, nagu te väidate, siis ma tahaks öelda, et kuskil on turutõrge. Meil on ju väga palju hooldekodukohti puudu. Kui see oleks väga kasumlik äri, siis hooldekodukohti ei oleks nii palju puudu. Eks tõde on kuskil vahepeal.

11:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aivar Kokk, palun!

11:03 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt tänan väga sisuka selgituse eest, mis selle eelnõu arutelul komisjonis toimus. Aga ma kuulan siin saalis, kuidas räägitakse, et keegi ettevõtja saab rikkaks ja kuskilt tuleb suur kasum. Head kolleegid, kõigepealt: ettevõtlust tehakse ainult ühel eesmärgil, see on kasumi saamine. Rohkem eesmärke ei ole. Aga minu küsimus on lihtne. Kui hinnad tõusevad, elatustase tõuseb, pensionid tõusevad, siis loomulikult suure tõenäosusega ka hooldekodu kohatasu tõuseb. Kui sellele mingi piir ette panna, kui teha, nagu sa ütlesid, haigekassa süsteemi järgi, kas siis loogiliselt võttes peaks olema ka mingi koefitsient? Kas seda on komisjonis arutatud, et kui riik või omavalitsus toetab, kas see võiks olla teatud konkreetne summa, ükskõik kus lapsed oma vanemad hooldekodusse panevad? Kas peaks olema kõigis omavalitsustes ühtemoodi, on see toetus siis 100, 200, 300 või 400 eurot?

11:04 Tõnis Mölder

Aitäh! Nagu ma ütlesin ka eelmisele küsimusele vastates, tegelikult komisjonis konkreetset arutelu nende hindade arvutamise meetoodika või tasustamise meetoodika üle ei olnud. Ma lihtsalt tõin ühe näite, ühe võimaluse. Veel kord: ka haigekassa puhul kehtivad ju erinevad koefitsiendid. Kui sa teed ületunnitööd, on üks koefitsient, kui teed haigekassa lepingu järgi tööd, on teine koefitsient. See on üks võimalus, üks variant, kuidas seda olukorda lahendada. Eks kindlasti igal teenusel on oma hind. Inimesed, kes seda teenust osutavad, tahavad saada selle töö eest õiglast tasu. Kahtlemata on see tänuväärne, aga üldse mitte kerge töö. See on raske töö. Siin tuleb leida see tasakaalukoht. Aga muidugi, inimeste jaoks on esimene küsimus see, et kui 1. aprill on pensionide indekseerimise päev, siis täpselt sellest päevast on tõusnud tasu hooldekodukohtade eest. Kas see on juhuslik kokkulangevus või see ongi õige hetk, kui on mõistlik seda hinda tõsta, sest siis tuleb n-ö maksja tulubaas järele – väga raske öelda! Aga ma veel kord ütlen, et komisjonis sellist arutelu ei olnud ja võib-olla ma laskungi siin natukene liiga palju loominguksusse.

11:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urmes Espenberg, palun!

11:05 Urmes Espenberg

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on küsimus rahastamise kohta. See sotside eelnõu on täiesti normaalne, kena, ja ilmselt kellelgi selle vastu midagi ei ole. Aga kust võtta raha? Riik on suhteliselt hädas nende hooldekodudega, aga eraomanikud, kes appi tulevad, tahavad kindlasti ka kasumit saada. Tuleme tagasi kindlustusfondide juurde. Võib-olla me oleme need paketid, nagu oli teise sambaga näiteks, valesti üles ehitanud, et nad lihtsalt põletavad raha. Võib-olla ühendada näiteks hoolduspakett tervisega? Need on ühe medali kaks poolt. Ja võib-olla võiks sinna panustada ka tööandja lisaks riigile ja isikule endale? Sellised mõtted. Aitäh!

11:06 Tõnis Mölder

Aitäh! Veel kord: nagu ma ütlesin, konkreetset hinnakujundamise poliitika komisjonis aruteluteema ei olnud. Küll kõlas komisjonis väga selge sõnum ja eesmärk, mis peaks meil kõigil olema üks ja ühine: sotsiaalsfäär ja tervishoid peaksid olema omavahel läbipõimunud. Hooldekodu ja hooldekodukoht – ma arvan, et need on märksõnad, mis seda toetavad. Kogu see teenus peaks olema ikkagi väga laiapõhjaline ja kätkema kõiki kõik neid pooli.

Nüüd hoolduskindlustusmaksust. Veel kord ma ütlen: variante on erinevaid. Ma usun, et kui Vabariigi Valitsus oma programmi ellu viies tuleb ühel hetkel välja suure paketiga, siis kindlasti on neil mitu valikuvarianti, kuidas seda kõike rahastada. Siin saalis sai pikalt arutatud hoolduskindlustusmaksu, aga on ka teisi variante. Ja nagu ma ütlesin, ministeerium on ise välja käinud ühe variandi, mille kohaselt 50% tasuks riik ja sama palju peaks välja panema kohalik omavalitsus. Veel kord: kohalikul omavalitsusel on ju nende teenuste puhul oma roll. Kas seda rolli täidetakse korralikult, kas see roll on nii selgelt sõnastatud, et me kõik saame ühtemoodi aru – no siin on ka väga erinevaid lähenemisi. Komisjonis oli pikk arutelu – või mis pikk arutelu, pigem viide sellele –, mis puudutas konkreetset ühte

omavalitsust. Selles omavalitsuses tehtud järelevalve käigus toodi välja konkreetseid puuduseid. Riigi roll on ka teha kohalike omavalitsuste üle järelevalvet. Aga teistpidi peame aru saama, et omavalitsustele pandud kohustustel peab olema ka katteallikas.

11:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urve Tiidus, palun!

11:08 Urve Tiidus

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! See on ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele, sellise otsuse eelnõu. Palun öelge koalitsiooni juhtiva erakonna esindajana ja komisjoni esimehena, mis sellest edasi saab. Kuidas see valitsusse liigub ja mis tulemust võiks loota?

11:09 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma saan aru nii, et kui ma nüüd olen veel mõnele Riigikogu liikme küsimusele vastanud, siis on läbirääkimiste voor, kus fraktsioonide ja komisjonide esindajad saavad pidada läbirääkimisi, ja siis me otsustame. Siis otsustab see saal, mis sellest otsuse eelnõust edasi saab. Tegelikult on siin ju väga selgelt kirjas, et kui suur saal seda otsuse eelnõu toetab, siis see läheb valitsusse konkreetsete tööülesannetega. Neid on siin kokku kaheksa: konkreetset mõtted-ettepanekud ja on ka konkreetne kuupäev. Erinevus valitsuse plaani ja tänase ettepaneku vahel seisnebki täpselt ühes aastas. Nagu ka komisjonis välja tuli, põhiline erinevus tänase eelnõu ja valitsuses töös oleva dokumendi vahel ongi jõustumise kuupäev, mis on kirjas üheksandas punktis. Kui siin on 1. jaanuar 2021, siis valitsus räägib 1. jaanuarist 2022. Kas see ajagraafik, mis täna välja pakutakse, on reaalne? Raske öelda, raske prognoosida. Kui me seda arutelu komisjonis pidasime, siis oli riigis absoluutselt teistsugune olukord kui see, mis meil praegu valitseb. See ongi paljud ajagraafikud juba uppi löönud. Nii et maailm on muutumas ja iga suure plaani väljatöötamisel tuleb teha ka ajalisi korrekture, midagi pole teha.

11:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kalvi Kõva, palun!

11:10 Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea komisjoni esimees! Eelmise vastusega sa natuke mu küsimusele juba vastasid. Mu küsimus olekski olnud, kunas siis valitsus kavatseb välja tulla oma plaanidega. Nagu me teame, meie pakutud ja praegu meie laudadel oleva variandi puhul on valitsus võtnud aega rohkem kui aasta. Nagu sa ütlesid, võib-olla on kõik plaanid uperkuuti lennanud ja võib-olla see aeg venib pikemaks. Aga me ju teame, et ka tänases kriisisituatsioonis on väga vajalik, et see muudatus jõustuks varem, et inimesed, kelle lähedased on hooldamisel, saaksid natukenegi hõlpu. Ja minu küsimus on personaalselt sulle. Kas sina toetad meie eelnõu?

11:11 Tõnis Mölder

Aitäh! Küsimuse sissejuhatus oli väga õiges võtmes, aga see lõpp oli selline konksuga. Ma tuletan meelde, et ma ikkagi esindan siin praegu eelkõige Riigikogu sotsiaalkomisjoni ja tutvustan seal toimunud arutelu. Seega ma peaksin hoiduma isiklikest arvamustest. Komisjoni ettekanne võiks olla võimalikult neutraalne ja käsitleda eelkõige seda, mida komisjonis arutati. Veel kord: me komisjonis arutasime seda küsimust, aga mitte minu personaalset arvamust ja minu maailmavaadet.

11:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Katri Raik, palun!

11:12 Katri Raik

Hea eesistuja! Hea Tõnis! Kõigepealt, kolleeg Heljo Pikhof pidas muidugi silmas Keskerakonna valimisprogrammi. Hea tahte korral oli sellest võimalik muidugi aru saada. Minu küsimus on mõnevõrra üldisem. Sotsiaalvaldkond on kogu aeg mures vähese rahastuse pärast. COVID-19 kriis on olukorda

kõvasti raskendanud ja sotsiaalküsimused muutuvad aina tähtsamaks, aina tõsisemaks, valdkond vajab raha juurde. Milline on sinu kui komisjoni esimehe nägemus, milline on see Eesti sotsiaalkriisist väljumise tee? Me oleme vähemalt kriisi serval praegu.

11:13 Tõnis Mölder

Aitäh! Jällegi, see on laiem küsimus ja ma võiks lühidalt vastata, et Riigikogu sotsiaalkomisjon selle eelnõuga seoses neid asju ei ole arutanud. Samas ma saan kinnitada, et mis puudutab konkreetselt seda kriisi, mis Eestis ja maailmas valitseb, siis komisjon on olukorda arutanud iga nädal ja praktiliselt võib-olla isegi üle päeva või vähemalt mitu korda nädalas. Meil on väga selged aruteluringid, kus me seda teemat käsitleme, ja seda nii ministeeriumi ametnikega kui ka laialdasemalt asjaga seotud inimestega. Ka see neljapäev on meil laiem arutelu, mis keskendub eelkõige teadusele, sellele, mida teadlased sellest viirusest arvavad. See on jätkuarutelu. Me oleme juba korra seda arutanud, nüüd on paar nädalat mööda läinud, vaatame, kuidas teadlaste prognoosid on paika pidanud ja mida nad tulevikuks prognoosivad. Väga raske on öelda, kas meil on põhiline kriis möödas, kas me oleme alles selle lävel või mis meid tegelikult ees ootab. Nii et need on küsimused, millele ma hetkel vastata ei oska. Need ennustused, ükskõik mida ma ütleksin – ma olen 99% veendunud, et ma eksiks. Nüüd ma laskun küll selleni, et ütlen oma isikliku arvamuse, aga ma tunnistan, et ka mina alahindasin kogu seda probleemi nii sotsiaalsest kui ka tervishoiu vaatevinklist, kuid eelkõige majanduse vaatevinklist.

11:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jevgeni Ossinovski, palun!

11:15 Jevgeni Ossinovski

Ma tänan! Austatud ettekandja! Minu küsimus on ajendatud vastusest kolleeg Espenbergi küsimusele, kui te ütlesite, et väga sümpaatne ettepanek, aga kust tuleb raha. Ma enam selle valdkonnaga väga süvitsi mõnda aega ei ole tegelenud, aga minu mälu järgi on võimalik see paljudele peredele väga oluline sotsiaalne küsimus lahendada kõige rohkem 50 miljoni euro eest. Siis saaks pikaajalist hooldust vajavad eakad oma pensioni eest hooldekodu koha. See tegelikult ei ole suures pildis, riigieelarve mõttes väga suur summa. Eeskätt on tegu prioriteetide küsimusega. Iga-aastase eelarveprotsessi käigus on võimalik selliseid summasid leida. Kas teile ka tundub, et härra Espenberg väljendas oma küsimusega arvamust, et see teema ei ole piisavalt prioriteetne vähemasti ühe valitsuspartei jaoks, või oli ta lihtsalt kimbatuses, kas valitsus on võimeline seda raha leidma? Või on teda desinformeeritud selles osas, et see mure on tegelikult täitsa lahendatav, kui tahe on?

11:16 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma püüan siinkohal asja huvides väga täpne olla. Minu meelest hea kolleeg ei öelnud, et tegemist on sümpaatse eelnõuga, ta ütles, et see on normaalne. Minu meelest on selles suur vahe. Tasub pärast stenogrammist üle vaadata. Aga tegelikult ega küsimus ei ole päris selles, kas eelnõu on normaalne või sümpaatne, ja tegelikult mina ei tea, mida hea kolleeg täpselt silmas pidas. Seda, ma arvan, te saate pärast arutada. Aga veel kord, teie lähenemine on õige, aga kas see summa on 50 miljonit, 100 miljonit, nagu teie hea kolleeg ja minu hea kolleeg ütles, minister Tanel Kiik on öelnud, et see on võib-olla hoopis 150 miljonit – tegelikult seda täpset hinda me täna ei tea. See kõik sõltub sellest, milline on konkreetne strateegia, kava, millised on ajaraamid. Ja ega see summa ei ole ühekordne number, see raha peab olema pidevalt eelarves, et inimesed saaksid alati seda teenust, mida nad vajavad. Nii et selles mõttes on sellele küsimusele väga raske vastata.

11:17 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Riho Breivel, palun!

11:17 Riho Breivel

Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Loomulikult, küsimus on väga tõsine ja vajab lahendamist. Siin on küll sellest korduvalt juttu olnud, aga ma tahan veel kord üle küsida: kas on mõistlik nüüd selle eelnõuga edasi minna, kui valitsusel on nii või naa väljatöötamisel samasisuline eelnõu ja see on plaanis lauale tuua? Praegu tundub see kõik nagu poliitilise mänguna, sotsid tulevad kiiremini oma eelnõuga

lagedale. Mis teie arvamus on, kas on mõistlik hakata kemplema kahe eelnõuga? Või jääme valitsuse eelnõu juurde, mis tuleb?

11:18 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma tulen veel kord komisjonis toimunud arutelu juurde. Tõesti, eelnõu algataja märkis komisjonis, et nemad ei ole rahul tempoga, kuidas valitsus seda probleemi lahendab. See on peamine kitsaskoht ja põhjus, miks selle otsuse eelnõuga välja tuldi. Sotsiaalministeerium, kes valitsuse nimel kogu seda temaatikat veab, ütleb, et enamik neist üheksast ettepanekust on head ja sarnased projektiga, millega valitsus tegeleb. Nende ettepanekutega ollakse nõus. Ma arvan, et ka kogu see saal on nõus, et need ettepanekud on head. Kogu selle teemaga on vajalik tegeleda. Aga ministeerium ja valitsus, ma saan aru, on hinnanud oma võimekust, sh riigi eelarvestrateegiat, vajalikku katteallikat, ja on pakkunud välja aasta 2022. Sotsiaaldemokraatlik Erakond on pakkunud välja aasta 2021. Väga raske on hinnata, kas ministeeriumil on võimekust, raha, katteallikaid riigi eelarvestrateegia läbirääkimistel, et see küsimus nii ruttu ära lahendada. See on raske küsimus ja lihtsaid vastuseid ei ole, aga ma usun, et kui valitsus on seadnud eesmärgiks 2022, siis see ikkagi üritatakse üheskoos ja maksimaalse võimekusega ellu viia.

11:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Helle-Moonika Helme, palun!

11:20 Helle-Moonika Helme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma tegelikult tahtsin seda juba Helmeni käest küsida, aga küsin nüüd sinu käest. Punkt 2 ja punkt 3 räägivad sellest, et me peaksime riigina hakkama vähendama hooldusvajadusega inimeste omaosalust, aga siin ei ole midagi räägitud lähedastest? Kas komisjonis oli sellest juttu? Me praegu ju tegelikult teame, et kogu see hooldusteenuse tasu on ikkagi suuremas osas perekondade õlgadel ja see tuleneb, nagu ma aru saan, ka meie perekonnaseadusest. Kas oli jutuks, et äkki me peaks kõigepealt muutma perekonnaseadust? Praegu on ikkagi niimoodi, et kui keegi vajab kohta hooldusasutuses, siis kui tema lähedane läheb omavalitsusse mingisugust toetust küsima, siis on nii, et kui perekonnal on Eestis – ja paljudel on lähedased ka välismaal – kas või mingi kuur kusagil, mingit vara, siis öeldakse, et kõigepealt müüge see maha, eks ole, enne me teid ei aita. Kas lähedaste probleeme ka komisjonis arutati?

11:21 Tõnis Mölder

Aitäh! Seda, mis puudutab inimeste omaosalust, tõesti arutati. See on meile teada-tuntud probleem, et Eestis on inimeste omaosalus selle teenuse saamisel ebamõistlikult suur. Samas me teame ka seda, et kohalikel omavalitsustel on siin oma roll. Kui tõesti nendel inimestel, kelle lähedane seda teenust vajab, on nende enda varaline seis selline, et see ei võimalda selle teenuse eest tasuda, siis peab aitama-toetama just nimelt kohalik omavalitsus. Me komisjonis tõdesime, et omavalitsused käsitavad seda neile pandud kohustust väga erinevalt ja teenusestandardid või sellele lähenemine on ka väga erinev. Kindlasti ühtepidi on see halb, et see on väga erinev, teistpidi sellel on ka üks positiivne külg. Tegelikult kohalik omavalitsus teabki kõige paremini, mida konkreetset inimesele vaja on – millist teenust, millist tuge. Ta teab iga inimese sotsiaalset tausta ja perekonna võimalusi. See informatsioon on tegelikult kohalikul omavalitsusel olemas. Ühtepidi on see mõistlik, et just nimelt kohalik omavalitsus lahendab neid küsimusi. Aga jah, seda kitsaskohta ei tohiks olla, et keegi jääb teenusest ilma, sest tema majanduslik võimekus ei ole luba seda kasutada, kuid tal see vajadus on.

11:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jaak Juske, palun!

11:23 Jaak Juske

Austatud eesistuja! Hea ettekandja! Te siin meie ees keerutate täna. Mõnes küsimuses ütlete julgelt välja oma isikliku seisukoha, mõnes küsimuses hiilite sellest selgelt kõrvale ja poete komisjoni seisukoha taha peitu. Te ütlesite, et ainuke vahe sotside väga hea ja konkreetse eelnõu ja jumal teab millal tuleva valitsuse ettepaneku vahel on jõustumise kuupäev. Kas te ei leia, et praeguses süvenevas sotsiaalses

kriisis, kus pered kaotavad oma sissetuleku, tuleks see sotside väga hea ettepanek ehk otsuse eelnõu jõustada esimeses järjekorras? Mida varem, seda parem.

11:24 Tõnis Mölder

Aitäh! Jällegi, eks me saame räägitu pärast üle kuulata, üle vaadata. Ma võib-olla tõesti eksisin, kui ütlesin, et tegemist on väga hea eelnõuga. Ma küll ei tea, et ma oleks seda öelnud, aga stenogrammi huvides ütlen, et valitsuse oma tundub küll väga hea eelnõu olevat. Aga veel kord: me komisjonis ei ole neid küsimusi niimoodi arutanud ja selles mõttes on väga raske öelda, kas üks või teine kuupäev on õige. Aga mis ma tahan teile veel kord öelda? Ma nõustun, et tõstatatud probleem, see küsimus aasta-aastalt, hetk-hetkelt läheb aina teravamaks. Aga nagu ma ütlesin, ka praegustes kohustustes on kohalikule omavalitsusele see roll pandud ja tegelikult kohalikud omavalitsused lisaeelarve menetlemisega said ka raha juurde ja seda just nimelt eelkõige selleks, et pakkuda inimestele erinevaid sotsiaalteenuseid. Ma arvan, et see võiks seda probleemi leevendada, lahendada. Aga nagu ma ütlesin, me komisjonis seda sellise küsimusena ei arutanud.

11:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Võrklaev, palun!

11:25 Mart Võrklaev

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Küsin jätkuks kolleeg Breiveli küsimusele. Hiljuti sai lugeda kolleeg Jaak Valge artiklit sellest, kuidas Riigikogu töötab kui vaikival ajastul ja justkui täidab valitsuse ette antud ülesandeid ja sõnaõigust on vähe. Nüüd on meil siin sotsiaaldemokraatide esitatud eelnõu, mille kohta kolleeg väitis, et võiksime oodata pigem valitsusest tulevat eelnõu ja mis me siin ikka kiirustame ja ise toimetame ja segadust tekitame. Kuidas teile tundub, kas see sotsiaaldemokraatide esitatud eelnõu, Riigikogus initsiatiivi haaramine olulisel teemal on tervitatav ja me peaksime selliseid asju rohkem tegema või peaksime pigem ootama valitsuse algatusi ja need eelnõud siin tuimalt läbi hääletama?

11:26 Tõnis Mölder

Ma kiidan igat ettepanekut, tuleb siis opositsiooni või koalitsiooni poolt. Kõik ettepanekud on teretulnud. Ja see, et siin saalis peetakse erinevate ettepanekute üle debatti, on üks osa meie tööst, leiavad need ettepanekud siis poolehoidu või ei leia. Debati pidamine suures saalis on minu arvates väga oluline osa meie tööst. Nii et iga ettepanek on väga tervitatav.

11:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Helmen Kütt, palun!

11:26 Helmen Kütt

Suur aitäh, eesistuja! Hea komisjoni esimees! Ma olen veidi segaduses. Sa andsid väga hea ülevaate sellest, mis toimus sotsiaalkomisjonis, ja ütlesid ühele küsimusele vastates: aga valitsuse eelnõu on parem. Ministeeriumi esindaja rääkis meile komisjonis, et selle aasta detsembriks alles koostatakse väljatöötamiskavatsus ja järgmisel aastal ehk 2021. aastal kirjutatakse valmis eelnõu, mis jõustuks seadusena 2022. Kust sina tead juba täna, milline on see valitsuse eelnõu, et sa saad neid võrrelda? See on üks küsimus. Ja teine sinna juurde on see, et sa väga hästi vastasid hea kolleegi Helle-Moonika Helme küsimusele, mis puudutas perekonnaseadust. Tõepoolest, me oma eelnõu seletuskirjas leheküljel nr 2 toomegi välja just selle, et teenuse saaja ja tema pereliikmete omaosalus on järjest tõusnud, 2018. aastal oli see 80%. See on teenuse saaja ja tema pere maksatav summa.

11:28 Tõnis Mölder

Aitäh! Mis puudutab küsimuse teist osa ja viidet ka kolleegi küsimusele, siis selles osas ma olen teiega nõus. Ja pean tunnistama, et võrdlus valitsuse eelnõuga oli minu poolt libedale teele minek. Veel kord ütlen, et peaks rohkem keskenduma komisjoni tööle. Öelda, kas üks on parem kui teine või teine on halvem kui teine – veel kord, ärme valime pooli. Iga Riigikogu liige saab osaleda läbirääkimistel, anda oma hinnangu. Ma siis ei võrdle ega anna konkreetseid suuniseid siit puldist. Need otsused, mis me

komisjonis tegime, ma lugesin ette. Lihtsalt veel kord kordan, et ministeerium ka ütles: tegemist on väga sümpaatse eelnõuga, kus on samad punktid sees, mis ka valitsuse töökavas. Sellest tulenevalt ma sain öelda, et kui valitsuse töökavas on needsamad punktid sees, siis ma eeldan, et ka valitsuse töökava on hea.

11:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kristina Šmigun-Vähi, palun!

11:29 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas te isiklikult toetate sotsiaaldemokraatide ettepanekut?

11:29 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma juba korra vastasin sellele küsimusele, aga vastan uuesti. Veel kord: meil oli komisjonis arutelu. Me ei arutanud konkreetselt minu personaalküsimust, minu arvamust selle eelnõu kohta. Aga nagu ma heale kolleegile teie kõrval, teie pinginaabrile vastasin, ütlen veel kord: ma tahan tunnustada ja kiita sotsiaaldemokraate selle eest, et nad selle olulise teema siia suurde saali töid. Minu meelest on see väga õige koht, kus sellist arutelu pidada.

11:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Indrek Saar, palun!

11:30 Indrek Saar

Aitäh! Üks küsimus lubatakse küsida, aga mul on tegelikult kaks küsimust. Esiteks, kas te kirjeldaksite seda valitsuse eelnõu, millest te siin korduvalt olete rääkinud? Mis seal on paremat kui selles meie ettevalmistatud otsuses? Palun võimalikult konkreetselt, sest me ei ole seda valitsuse eelnõu näinud ega oska seda ka kuskilt otsida. Ja teine küsimus. Kriisiolukorras oli võimalik lisaelarves selles valdkonnas astuda üks tõsine samm. Olukorras, kus paljud inimesed kaotavad töö ja sissetuleku, ei jaksa paljud enam oma vanemate ja vanavanemate hooldekodukoha eest maksta. Sotsiaaldemokraadid pakkusid välja lisaelarve muudatuse ettepaneku, et riik võtaks selle kohustuse kanda koostöös kohalike omavalitsustega. Mida te sotsiaalkomisjoni esimehena tegite selle jaoks, et see ettepanek oleks toetust leidnud?

11:31 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma saan aru, et igaühel on üks küsimus, teil oli kaks küsimust. Noh, eks ma võiks meeletultki valida, kummale ma vastan, aga vastan mõlemale. Esiteks, mis puudutab lisaelarve arutelu, siis tõesti, komisjoni arutelu ajal, mis oli veebruarikuus, ei olnud meil lisaelarvest aimugi. Ja tegelikult meil ei olnud aimu ka olukorrast, mis kuu aega hiljem Eestis ja kogu maailmas valitsema hakkas. See kriis, kuhu meid paisatud on, ma ütlen veel kord: see on väga tõsine kriis. Sellest väljumine on väga raske, väga pikaajaline ja erinevad meetmed, eelkõige sotsiaal- ja tervishoiu valdkonnas on väga tähtsad. Aga siin on erinevaid lähenemisi ja erinevaid valikuid. Ma juba eelnevalt viitasin väga selgelt, et tegelikult just nimelt lisaelarve arutamise käigus anti kohalikele omavalitsustele nende eelarvesse raha juurde, ja just nimelt selle põhimõttega, et nad kasutaksid seda eelkõige sotsiaalsfääris, kasutaksid seda eelkõige just nimelt selle viirushaigusega toimetulemiseks, selle tõrjumiseks, ennetamiseks. See on väga oluline koht. Nüüd see teine küsimus. Veel kord ma ütlen: ei ole ka mina seda eelnõu näinud, aga ma usun, et kui Sotsiaalministeeriumi esindaja komisjonis ütleb, et see eelnõu näeb välja sarnane, et see enamikus punktides on samasugune, siis ma usun teda. Kui ministeeriumi esindaja ütleb, et teie eelnõu on sümpaatne, aga valitsus töötab oma eelnõu välja, mis on sama sümpaatne. Erinevus seisneb teie eelnõu üheksandas punktis pakutud jõustumise ajas.

11:32 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avame läbirääkimised. Heljo Pikhof, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel.

11:33 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Kõigepealt soovin tänada Helmen Kütti väga põhjaliku ja sisuka ettekande eest. Keegi ju ei eita, et pikaajalises hoolduses on meil paljud probleemid püsti. Suur koormus langeb pereliikmetele nii hooldamisel kui ka hooldusteenuste eest tasumisel. Teenuse kättesaadavus sõltub üha enam teenuse kasutaja maksevõimest. Eesti avalik sektor kulutab pikaajalisele hooldusele võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega liiga vähe, ligikaudu 0,2–0,4% SKT-st. Samas Maailmapank on oma analüüsis välja toonud, et olukorra parandamiseks peaksid kulud selles valdkonnas kasvama 2–2,5%-ni SKT-st. Euroopa Komisjoni raport on mitu korda välja toonud meie hooldekodude alarahastuse, kohtade nappuse ja hinnataseme ülekohtuse kõrguse võrreldes keskmise pensioniga. Vanemaealiste seas on suur vaesus. Sotsiaalministeerium võttis probleemi tunamullu kokku niimoodi: pikaajalise hoolduse korraldus tervikuna vajab riiklikul tasandil ümbervaatamist. Meie küsimus on, kas me jäämegi seda ümber vaatama. Kuni märtsikuiste valimisteni oli kõrvalabi vajavate inimeste ja omastehooldajate probleemi pundar teravalt päevakorral. Paistis juba, et nii ühiskond tervikuna kui ka asjatundjad ja otsustajad on aru saanud, et valukohtade lahendamist ei anna edasi lükata.

Rahvastik vananeb. Prognoosi järgi suureneb 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal aastaks 2040 ligi 26%-ni rahvastikust. Koos ühiskonna vananemisega kasvab ka hooldust vajavate inimeste arv. Eestis elab kümneid tuhandeid inimesi, kes peavad korraldama oma lähedaste pikaajalist hooldust. Kui suletud uste taga on abitu inimene, kes omal käel toime ei tule ja vajab pidevalt järelevalvet, siis tähendab see ka abistajatele suurt koormust, sageli läbipõlemist, lisaks süümepiinu, et ei suudeta oma ema või isa heaks teha nõnda palju, nagu süda käsiks või arstid-õed-põetajad oskaksid, aga hooldekodusse ei leita kohta või ei suudeta selle eest tasuda. Eakate pensionist ei piisa, et maksta hooldekodus elamise eest, ometi ei tohiks ühes arenenud riigis sõltuda see, kas inimene saab talle vajalikku hooldusteenust, tema laste ja lastelaste majandusseisust. Eakas inimene on kogu elu töötanud ja makse maksnud, mistõttu peab vajadusel olema hooldekodukoht talle kättesaadav omaenese pensioni eest.

Meil on hinnanguliselt 13 000 inimest, kes on lähedase inimese hooldamisega sedavõrd hõivatud, et ei saa tööl käia. Seadusetähe järgi on küll õigus omavalitsuselt tuge küsida, ent enamasti piirdub see nõustamisega. Riigil koos kohalike omavalitsustega tuleb tagada vajalikud meditsiini- ja hoolekandeteenused, et eakad inimesed saaksid võimalikult kaua iseseisvalt hakkama. Esmajoones tuleb panustada kõiksugu koduteenuste, sealhulgas õendusabi arendamisse, seda enam, et ka ühiskonnale on nõnda odavam. Süsteemi tuleb muuta nii, et perekonnal ei oleks ainuvastutust. Arenenud riikides, kelle hulka me end ju arvame, toimib üldjuhul kas hoolduskindlustus või võetakse arvesse inimese enda pensioni suurust, kusjuures piisav taskuraha peab ka statsionaaris kätte jääma. Senine korraldus ei kõlba mitte, et lapsel või lapselapsel jääb oma elu elamata, et talle kallid inimene saaks väärilt hääduda.

Palun lisaiega!

11:37 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Palun, kolm minutit lisaiega.

11:37 Heljo Pikhof

Head ametikaaslased! Meil ei ole hoolekandesüsteemi reformimisest pääsu. Lähiaastatel suureneb hooldust vajavate inimeste hulk hüppeliselt, ka teenused lähevad kallimaks. Oleme sotsiaaldemokraatide eestvedamisel siin Riigikogu suures saalis korduvalt arutanud omastehoolduse teemat, teinud ettepanekuid olukorra parandamiseks. Viimati tegime selle aasta riigieelarve muutmiseks ettepaneku, millega soovisime 1. juulist tagada inimesele hooldekodukoha tema enda pensioni eest. Riik koos omavalitsustega maksaks kinni hinnavahe. Kui nüüd veel rääkida lisaelarvest, siis ka selle muutmiseks tegime sarnase ettepaneku. Meil on vaja välja arendada moodne ja terviklik hoolduse süsteem, mis laseks eakal inimesel võimalikult kaua kodus toime tulla ja vajadusel oma pensioni eest hooldekodus elada. Erinevate arvutuste järgi läheks see maksma 40–50 miljonit eurot aastas.

Me elame praegu kriisiajas, ja seda õige mitut pidi. Paljud on juba jäänud ja paljud veel jäävad tööta ja senise sissetulekuta. Praegu peab riik täitma oma kohust ja andma vältimatut abi, tasumaks vahe hooldekodukoha maksumuse ja pensioni vahel. Ning tulevast aastast võiks selle muuta

enesestmõistetavaks, muuta normiks. Sotsiaaldemokraatide palve on toetada meie otsuse eelnõu. Aitäh!

11:39 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Signe Riisalo Reformierakonna fraktsiooni nimel. Palun!

11:40 Signe Riisalo

Hea juhataja! Head kolleegid! Pikaajaline hooldus ja sellega kaasnev koormus on meile kõigile, kes me siin saalis oleme, aga ka kõigile teistele Eestimaa inimestele väga isiklik teema. Tahame või mitte, me kõik oleme puutunud või millalgi puutume sellega kokku väga erinevas rollis. Kui me ütleme, et me ei taju seda, et pikaajaline hooldus on oluline teema, mille ühiskond peab lahendama, siis me eitame oma hirme – hirmu selle ees, et me vananeme, hirmu selle ees, et meie või meie lähedastega võib juhtuda õnnetus, mis viib meid olukorda, kus hooldamine, võib-olla ka väga pikka aega, on möödapääsmatu. Ma tahan tänada sotsiaaldemokraatide fraktsiooni, eriti proua Helmen Kütti selle algatuse eest. Ma tahan tänada sotsiaalkomisjoni väga sisuka arutelu eest. Ma tahan tänada kõiki teid siin saalis, sest küsimused on olnud tõesti asjakohased ja sisukad. Ja see teeb mind lootusrikkaks, et me ei lükka aasta võrra edasi võimalust minna appi oma inimestele nii hoolduskoormuse korraldamisel kui ka selle rahastamisel.

Mõned minu enda mõtted siia juurde. Igal elukaare etapil on inimesel roll. Lapsena tuleb areneda, õppida ja mängida, tööelised peavad tegema tööd selleks, et ühiskonda üleval hoida. Aga mitte ainult, ka nendel on õigus eraelule, isiklikule elule. Ja terve elukaare vältel me valmistume tegelikult selleks perioodiks, mida me kahetsusväärselt nimetame vanaduseks, aga mis on eakus ja võiks olla aktiivne ja väärikas. Ja seda ka nendel juhtudel, kui hoolduskoormus on tavapärasest suurem.

Mis on siis tegelikult oluline? Oluline on mõista seda, et hoolduskoormus ei puuduta ainult eakaid inimesi. See võib puudutada meie puudega lapsi, meie tööelisi lähedasi, õnnetusse sattunud inimesi, kelle tervislik seisund pidevalt halveneb. Mis on veel oluline? Oluline on mõista seda, et pikaajalise hoolduse puhul ei ole tähtis pelgalt hooldamine. See tähendab ka sihipärast ennetamist ja hooldusvajaduse vähendamist. See on sotsiaaltöö eesmärk, ja see on võimalik ja see on vajalik. Ja sellega tuleb tegeleda. Kõik need mõtted on tegelikult kenasti kirjas ka selle otsuse eelnõus. Kõik need mõtted on ka Sotsiaalministeeriumil. Kõik need mõtted on tegelikult olnud korduvalt arutlusel Vabariigi Valitsuses. Aga ometi oleme täna siin selles olukorras, ilma et meil oleks selgeid otsuseid ja selgeid sihte.

Sellepärast, head kolleegid, tuletan teile veel meelde mõned seosed, mis on seotud pikaajalise hooldusega. Kõigepealt, tööelise elanikkonna suurus *versus* hooldust vajavate inimeste, laste ja eakate arv. Mida rohkem inimesi me suudame hoida aktiivsena ja tööturul – sh hooldajad, aga ka ennetatud hooldusvajadusega inimesed –, seda tugevam ja rikkam on meie ühiskond. Mida paremini me suudame integreerida tervishoiu ja sotsiaalhoolekande süsteemi, laste puhul ka haridussüsteemi, seda jätkusuutlikum on meie ühiskond. Meil ei ole aega oodata. Iga tegemata otsus, iga oodatud aasta kasvatavad ainult probleeme juurde. Selle tõttu ma väga palun teid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud otsuse eelnõu täna siin saalis toetada. Aitäh!

11:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soove fraktsioonidel ei ole. Läbirääkimised on lõppenud. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid esitatud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus ja me läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele seadusandlike muudatuste väljatöötamiseks pikaajalise hoolduskoormuse probleemi lahendamiseks" eelnõu 149. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse eelnõu poolt hääletas 33 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid ei olnud. Otsus ei leidnud heakskiitu ja vastuvõtmist.

3. 11:47 Vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu (133 SE) teine lugemine

11:48 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Täna teine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu 133 teine lugemine. Ettekandjaks palun majanduskomisjoni liikme Kai Rimmeli!

11:48 Kai Rimmel

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on võtta üle Euroopa Komisjoni rakendusdirektiiv. Eelnõu muudatuse kohaselt arvestatakse edaspidi mitte kalendriaasta kolmel kuul, vaid kalendriaasta kuuel kuul kohustuslik vedelkütusevaru üle-eelmise kalendriaasta andmete alusel. Ja see on ka ainukene muudatus, mis selle seadusega vastu võetakse. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 20. jaanuaril ja esimene lugemine oli 19. veebruaril, kus muudatusettepanekute tähtjaks määrati 5. märts. Selleks tähtjaks ei laekunud Riigikogust ühtegi muudatusettepanekut. Eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks ka Eesti Õliühingule ja AS-ile Eesti Vedelkütusevaru Agentuur, ka neilt ei saabunud eriarvamust selle eelnõu kohta. Majanduskomisjon arutas eelnõu esimese ja teise lugemise vahel oma 9. märtsi istungil ja kuna muudatusettepanekuid ega arvamusi ei olnud laekunud, tehti menetluslikud otsused. Majanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 18. märtsiks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Juhul kui teine lugemine lõpetatakse, võiks suunata eelnõu kolmandale lugemisele 25. märtsil ettepanekuga viia läbi lõpphääletus. Riigikogu juhatus jättis aga eelnõu Riigikogu täiskogu III istungjärgu 8. töönädala päevakorda kandmata, sest 13. märtsil kuulutati välja eriolukord. Kokkuleppel komisjoni esimehe ja juhtivkomisjoni ettekandjaga lülitati eelnõu teine lugemine Riigikogu 21. aprilli istungi päevakorda. Juhtivkomisjon plaanib teha eelnõu kolmandaks lugemiseks esitamise uue ettepaneku pärast teise lugemise lõpetamist. Aitäh!

11:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja, teile on ka küsimusi. Aivar Kokk, palun!

11:51 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma kuulasin teie ettekannet ja loen seletuskirjast, et ühtegi parandusettepanekut ei tehtud. Samas ma näen, et on tegelikult neli muudatust tehtud. On muudetud ka üht kuupäeva ja mind väga huvitab, mis on selle muudatuse taga. Pean silmas punkti 2, mis ütleb, et § 3 lõikes 11 asendatakse üks tekstiosa teisega.

11:51 Kai Rimmel

Te vist mõtlete seda kuupäeva muutust, mis on seotud kolme kuu asemel kuue kuu arvestamisega. Senises seaduses oli 31. märtsi kuupäev, aga nüüd lükkub arvestusperiood kuue kuu peale ja nüüd on see tähtaeg 30. juuni. Kui te ikka seda mõtlete.

11:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid esitatud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 133 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

4. 11:52 Kohtute seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (175 SE) esimene lugemine

11:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Täna kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 175 esimene lugemine. Ma palun ettekandjaks justiitsminister Raivo Aegi.

11:53 Justiitsminister Raivo Aeg

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Kohtute temaatika, sealhulgas kohtute menetluskiirus ja efektiivsus on olnud nii poliitilise kui ka ühiskondliku debati küsimused väga pikka aega. Nüüd ongi jõudnud teie ette kohtute seaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu. Selle kallal on tööd tehtud juba aasta või isegi rohkem. Koos on käinud kohtunikest ja ametnikest analüüsitoimikond, nemad sõelusid välja probleemid ja pakkusid ka lahendused. Eelnõu, mis nende ettepanekute põhjal koostati, sai toetava tagasiside kohtute haldamise nõukojalt, teistelt õigusala ajatundjatelt ja ühendustelt ning ka kaubandus-tööstuskojalt. Aga tuleb märkida, et toimikonnal on käsil juba järgmine eelnõu, mis veelgi sügavamalt kohtute töökorraldust puudutab.

Teie ette jõudnud eelnõu sisaldab kuut lahendust kohtute töö paremaks korraldamiseks. Esiteks, kohtusüsteemi suurimaid probleeme on ebaühtlane töökoormus, samuti see, et keerulisemad kohtuasjad kipuvad koonduma suurematesse kohtadesse. Eelnõuga pakume lahenduse, kuidas koormust ühtlustada. Anname paindlikud hoovad kohtusüsteemi enda kätte, et tööd saaks jagada suurema koormusega kohtutest väiksematesse. Samas säilib senine kohtuvõrk: neli maakohut 16 linnas, kaks halduskohut neljas linnas. Ümberjagamine võimaldab niihästi mitmekesistada väikeste kohtumajade tööd kui ka süvendada kohtute spetsialiseerumist. Ümberjagamise otsustaksid eelnõu kohaselt ringkonnakohtute esimehed, kes teeksid seda kahekesi koos abi vajava maa- või halduskohtu esimehe ettepanekul. Esimese astme kohtute koormuse ümberjagamine mõjutab ka ringkonnakohtute kui apellatsiooniaseme koormust. Pakutud lahendus ei tähenda, et menetlusosaline peaks sõitma kohtusse Eesti teise otsa. Eelnõu näeb ette, et abistav kohus lahendab kohtuasja teise kohtu nimel, nii et kohtu alluvus seejuures ei muutu. Eelduslikult jagatakse ümber eeskätt kirjalikud menetlused.

Tänavuse esimese kvartali põhjal võib öelda, et kirjalikus menetluses lahendatakse 78% väärteoasju, 85% tsiviilasju ja 86% haldusasju. Samas, kui on vaja korraldada kohtuistung ja asjaosalised ei saa seda teha videosilla kaudu, siis sõidab kohtunik, mitte menetlusosaline.

Teiseks, paralleelselt luuakse võimalus, et ühe kohtu kohtunik läheb teise kohtusse menetluslätetusse. Seda saaks rakendada, kui istungikalendri järgi on näha, et järgmisena saabuvald asju ei ole võimalik määrata arutamisele mõistliku aja jooksul. Sellisel juhul saab pöörduda teiste kohtute poole palvega saada kiiremat abi asjaosalise lisakohtuniku näol. Lähetatud kohtunikul säilib õigusemõistmise pädevus ka oma kodukohtus. Menetluslätetusse võib minna samasse või ka madalamasse kohtuastmesse. Kolmandaks, Riigikohtule antakse õigus pikendada enda soovil või vanuse tõttu ametist vabastatud kohtuniku volitusi, kui see on vajalik talle jagatud asjade lõpuni menetlemiseks. Nii saab vältida olukorda, kus kohtuniku lahkumisel tuleb hakata asja arutama uuesti otsast peale. Tuleb märkida, et kohtunikul on õigus minna vanaduspensionile 68-aastaselt ja Riigikohus võib seda pikendada kuni 72-aastaseks saamiseni. Eelnõu pakub selle kõrvale uue võimaluse, et kohtunik jääb laua puhtaks tegemiseks osajaga tööle, kuid mitte kauemaks kui 72-aastaseks saamiseni. Pikendatud volitusega osajaliselt töötav kohtunik saaks 25% kohtunikupalgast, pluss pensioni, kui tal on õigus saada varasema järgi kohtuniku eripensioni või kehtiva õiguse järgi üldpensioni.

Neljandaks, kohtunik peab teatama ametist lahkumise soovist senise kuue kuu asemel vähemalt üheksa kuud ette. See võimaldab kohtunikutööd ja kohtunikukonkurse vabanenud kohale tõhusamalt ette planeerida.

Viies muudatus on mõeldud hädaolukorraks. Põhiseaduskomisjoni menetluses on nn massilise sisserände tõkestamise eelnõu, mis kannab numbrit 110. Sellega võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Liidu illegaalide tagasisaatmise ehk naasmisdirektiivi artikkel 18. Kui tekib selles eelnõus kirjeldatud massilise sisserännu hädaolukord, siis käesoleva eelnõuga antakse ringkonnakohtu esimehele õigus kaasata maa- ja ringkonnakohtunikke ajutiselt halduskohtu koosseisu kinnipidamistaotlusi läbi vaatama.

Kuues ehk viimane muudatus on järjekordne samm kohtute spetsialiseerumise seerias. Kuna äriregistrit pidav registriosakond ja kinnistusraamatut pidav kinnistusosakond on Tartu Maakohtu üksused, siis koondatakse nendes asjades esitatud kaebuste läbivaatamine samuti Tartu maa- ja ringkonnakohtu eriallusesse. Seni on neid vaidlusi lahendatud vastavalt äriühingu või kinnisasja asukohale. See tähendab, et kinnistus- ja registriosakonna kohtunikuabidele annavad tõlgenduslikke juhiseid ja vaatavad määruskaebusi läbi tsiviilkohtunikud üle Eesti. Kuid äriõigus ja kinnistusõigus on sellised õigusharud, kus kohtupraktika etteaimatavusel on väga suur väärtus. Eelnõu võimaldab registri ja kinnistusasjade arutamise koondada Tartu kohtutesse ja sel moel ka praktikat ühtlustada. Loodan, et eelnõu pälvib teie tähelepanu ja toetust. Täna tähelepanu eest!

11:59 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, härra minister! Küsimusi teile selle ettekande kohta ei ole. Nüüd peame ära kuulama kaasettekande, milleks palun kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Paul Puustusmaa.

12:00 Paul Puustusmaa

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Täna ministrit ettekande eest, kus rõhutati selle seaduse tähtsust. Mina, kes ma kodukorrast tulenevalt peaksin rääkima eelkõige menetleva komisjoni tööst, rõhutan siiski üle, et nagu minister siin ütles, tegemist on väga vajaliku eelnõuga. Tegemist on eelnõuga, mille puhul kehtib vanarahva ütlus, et rege rauta suvel, vankrit paranda talvel. Selles seaduseelnõus ette nähtud ettevalmistused on vajalikud juba siis, kui probleem pole veel käes. Oleks hilja hakata neid lahendama olukorras, kui probleem on juba olemas. Nii et tegemist on hea ettevalmistava eelnõuga, mille on koostanud tõelised spetsialistid. Nagu minister juba viitas, eelnõu koostanud töörühma ja selle koostamisel abiks olnute hulka on kuulunud väga kõrgel tasemel kohtunikud ja muud spetsialistid. Ma võin öelda, et olnud viibinud kohtute haldamise nõukoja istungil ja kuulanud muidki eelnõu arutelusid, olen kindel, et tegemist on tõesti mitte ainult vajaliku, vaid ka väga hästi läbi mõeldud eelnõuga. Nagu minister märkis, on eelnõu eesmärk eelkõige kohtute ebaühtlase töökoormuse jaotamine ja üldse ratsionaalsem, odavam ja parem menetlemine. See tähendab ka territoriaalset ja kohtunike isikliku töökoormuse korrastatust, samuti loob see eeliseid kohtute töö planeerimisel ja teatud korrastatuse registrivaidlustes.

Põhiseaduskomisjon pidas sellekohase istungi 14. aprillil. Istungit juhatas Puustusmaa ja kohal olid komisjoni liikmed Kalle Grünthal, Marek Jürgenson, Kaja Kallas, Siim Kiisler, Lauri Läänemets, Hanno Pevkur, Martin Repinski ja Taavi Rõivas. Kutsutud olid justiitsminister Raivo Aeg ja Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekancler Viljar Peep, kes andis selgitusi selle seaduseelnõu küsimuste kohta. Minister märkis, et üks suurimaid probleeme, mida selle eelnõuga lahendatakse, on kohtute ebaühtlane töökoormus ja nii pakutigi selle eelnõuga välja lahendused, kuidas koormust ühtlustada. Eelnõu eesmärk on luua kohtute seaduses mehhanism, mis annab õiguse suunata kohtuasju lahendamiseks teise sama astme kohtusse, kui see on vajalik õigusemõistmise korrakohaseks toimimiseks. Minister sõnas, et kohtuasjade delegeerimise käigus nende kohtualluvus ega asja arutamise koht ei muutu ja see on väga oluline. Ühe kohtu kohtunikud lahendavad asju teise kohtu nimel ja menetlusosalistele on õigusemõistmise kättesaadavus tagatud ühe kindla kohtu kaudu igal juhul. Komisjoni istungil rõhutati veel, et see ei tähenda seda, et menetlusosalised peaksid jooksma ühest kohtupiirkonnast teise. Liiguvad kohtunikud, liiguvad dokumendid.

Oluline on see moment, et luuakse korrastatus, lähtudes printsibist "laud puhtaks". Praegu on niimoodi, et meil on küll kohtunikke suhteliselt palju, aga neid on ikkagi pidevalt puudu. Samal ajal on probleemiks kohtunike pensionile minek ja praktiliselt on esinenud küll ja küll olukordi, kus mingisuguse protsessi menetlust ei jõuta sel põhjusel lõpuni viia ja kui tuleb uus kohtunik, siis peab kõik jälle otsast peale hakkama. See loomulikult loob keerulise situatsiooni, mis mõjutab suhtumist kohtusse kui ka menetlusi ennast. Nüüd siis luuakse võimalus, et kui menetlust ei jõuta lõpule viia, sest kohtunik peaks pensionile minema, siis antakse talle ikkagi võimalus oma asjad lõpuni viia, n-ö laud puhtaks teha ja rahuliku südamega pensionile minna. Oluline on ka see, et kohtutele antakse võimalus planeerida oma töökorraldust paremini. Kohtunike vajadust on sel juhul võimalik vaadelda pikemalt kui kuus kuud, üheksa kuu kaupa.

Omaette oluline samm on ka võimaliku massilise sisserände probleemide lahendamine. Kui peaks tekkima selline olukord, et riik satub massilise sisserände situatsiooni, siis peaks kohtunikud hakkama teatud menetlusprotseduure läbi viima ja neid lihtsalt ei jaguks. Õigemini meil kohtunikke on küll, aga nad on vaid teatud piirkonnas, nad on piirkondadega seotud. Selle eelnõuga luuakse võimalus, et kohtunikel on võimalik lahendada ka teise piirkonna asju. See on siis ühtse kohtualluvuse teatud laadi muudatus.

Tehakse ka ettepanek muuta regulatsiooni, et teatud laadi kaebuste lahendamise kvaliteet paraneks. Need on just registriasjad. Seaduseelnõus toodud muudatuse eesmärk on koondada äriregistri asjad, kogu see kompetents konkreetselt Tartu kohtute piirkonda ja suurendada sel moel kohtunike spetsialiseerumist. Nii paraneb nende lahendite kvaliteet.

Hanno Pevkur ütles istungil, et tehtavad muudatused on üldiselt tehnilised ja kohtunike töökorraldust mõjutavad, aga temas tekitas küsimuse säte, mis puudutab pensioniikka jõudva kohtuniku edasist

töötamist. Pevkuri arvates on see säte iseenesest mõistlik. On ju palju olnud juttu, et menetlus ei tohiks kohtuniku pensionile mineku tõttu pooleli jääda. Muudatus seisneb nüüd selles, et kui kohtunik jõuab pensioniikka ning hakkab saama pensioni, siis tal on õigus jätkata tööd, saades 25% varasemast palgast. Pevkur palus selgitada, kuidas tekkis mõte maksta 25% varasemast palgast ning kas sellise suurusega tasu annab piisava motivatsiooni edasi töötada. Lisaks küsis Pevkur veel, kas kavandatud muudatuste jaoks on eelarveraha olemas või hakatakse seda järgmise aasta eelarve arutamisel juurde küsima. Minister vastas, et seda mõtet on pikalt arutatud ja kooskõlastatud, ka kohtute haldamise nõukojas, kus on sellele heakskiit antud. Mis puudutab eelarvet, siis järgmise aasta eelarvet veel ei ole kokku pandud. Eelarve menetlemisel aga neid vahendeid leitakse. Tegemist on eelkõige seaduses ettenähtud kulutustega ja see raha leitakse.

Viljar Peep kommenteeris omalt poolt, et tuleb arvestada, et selle eelnõu puhul on mängus kaks mõõdet. Kohtunikul on õigus minna pensionile 68-aastaselt, kuid seda võib pikendada nüüd kuni tema 72-aastaseks saamiseni. Ja selle kõrval pakub eelnõu välja võimaluse, et kui kohtunik jääb selleks ajavahemikuks tööle, siis osalise koormusega ning talle makstakse 25% varasemast palgast, kuid lisaks ka pensionit. Tuleb arvestada sellega, et 2013. aastal kaotati kohtunike eripensionid ära ning see kehtib nende puhul, kes on pensioniõiguse välja teeninud.

Pevkur palus täpsustada, mis ikkagi on see loogika. Kuidas hakkab asi olema nende puhul, kellel ei ole enam eripensionit? Kui eripensionid on ära kaotatud ja kohtunik töötab vahemikus 68–72 eluaastat, siis kas ta saab tavalist pensionit, millele lisandub 25% tema varasemast palgast? Pevkuri arvates on tegu üsna põhimõttelise seisukohaga. Viljar Peep vastas, et kohtunikul tekib õigus pensionile ning selle kõrval on tal võimalus teenida 25% varasemast palgast, töötades osalise koormusega ning lõpetada oma asjad ära.

Kaja Kallase küsimused puudutasid eelkõige registritoiminguid ja nende Tartu Maakohtusse üleviimist. Ta sõnas, et seletuskirja kohaselt on selge, et registriasju menetleb Tartu Maakohus ja need määruskaebused lähevad Tartu Ringkonnakohtu pädevusse, kuid selgelt ei loe seda eelnõust välja. Selle peale vastas Viljar Peep, et kinnistusosakond ja registriosakond on juba mitu aastat ainult Tartu Maakohtu juures. Seal tehakse kandemäärusi ja järelevalvemenetluse määrusi, mida teevad kohtunikuabid. Kohtunikuabi on kohtuametnik, kes võib otsustada iseseisvalt määruse tegemise üle. Juhiseid, kuidas õigust tõlgendada, annab talle kohtunik. Kui kohtunikuabi tegevusega ei olda rahul ja see vaidlustatakse määruskaebuse vormis, siis vaatab selle läbi kohtunik.

Kehtiva õiguse kohaselt lahendatakse selliseid vaidlusi vastavalt äriühingu asukohale ja kinnistu asukohale. See tähendab, et kõik Eesti tsiviilkohtunikud, kes arutavad kohtus registriasju, võivad avaldada oma seisukohti ja vaadata läbi määruskaebusi. Tagajärg on see, et registriasjade menetlemise praktika on ebaühtlane. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muudatusega soovitaksegi koondada nende määruskaebuste lahendamine Tartu maa- ja ringkonnakohtu kätte.

Kaja Kallas küsis, kas kõik muud asjad, näiteks maksekäsumenetlus, lähevad tavalises korras ning midagi muud olulist ei ole välja jäetud. Viljar Peep kinnitas, et mingisugust segadust siin ei teki. Esiteks, maksekäsuosakond asub Pärnu Maakohtu juures ja määrusi koostavate kohtunikuabide puhul läheb edasikaebeõigus maakohtu kohtunikele ja siis Tallinna Ringkonnakohtule. Kui tegemist on Tartu Maakohtu kinnistus- või registriosakonnaga ja tuleb määruskaebus, siis praegu see ei pruugi minna Tartu Maakohtusse. Tühistatav paragrahv ütleb, et määruskaebus esitatakse juriidilise isiku asukoha järgi või kinnistu asukoha järgi. See suunab need kõik nelja maakohtusse. Kui see paragrahv tühistatakse, siis läheb registriasjades tehtud kande- ja järelevalvemenetluse määruste peale esitatavate määruskaebuste lahendamine Tartu Maakohtu kaudu otse Tartu Ringkonnakohtule.

Paul Puustusmaa küsis, kes määrab Riigikohtule kohtudirektori. Küsimus seisneb selles, et kohtute seaduse § 125 määrab kohtudirektori rolli ning seal on kirjas, et esimese ja teise astme kohtu kohtudirektori nimetab ametisse justiitsminister, kuid ka Riigikohtul on teatavasti kohtudirektor. Kes selle isiku määrab? Selle peale vastas Viljar Peep, et Riigikohtus ei ole kohtudirektor kohtute seaduse mõttes. Kõike seda, mis puudutab Riigikohtu teenindavat personali kuni direktorini välja, korraldab Riigikohus ise autonoomselt, iseseisvalt. Riigikohtu kodukord näeb ette, et Riigikohtu esimees määrab Riigikohtu direktori.

Kalle Grünthal küsis selle kohta, et praegu esitatakse hagimenetluses hagi kostja elukoha järgselt, aga kui kohtuasjad jaotatakse võrdse ümberjaotamise printsiibi kohaselt, siis võib juhtuda, et kui ei ole kirjalik menetlus, siis peab kohtuasja lahendamiseks minema hoopis teise kohtupiirkonda. Probleem võib olla just vähekindlustatud isikutel, kellele selline ringisõitmine võib rahaliselt problemaatiline olla.

Viljar Peep vastas, et nii see ei ole. Kohtute koormuse ühtlustamiseks saab asju ümber jagada, näiteks nii, et iga teine tarbija krediitdividlus läheks Harju Maakohtust Viru või Pärnu maakohtusse. See tähendaks tegelikult seda, et see teine kohus lahendaks selle asja Harju Maakohtu nimel. Kohtualluvus ei muutu. Kui see ei ole kirjalik menetlus ja tuleb korraldada istung ning seda istungit ei saa teha videosilla vahendusel, siis Pärnu või Viru kohtunik sõidab ise Tallinnasse. Kohtumenetluse osapooled ei pea hakkama sõitma, sõidab kohtunik. Seda rõhutas ka minister oma tänases kõnes.

Komisjon tegi konsensusega sellised otsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda 21. aprilliks, teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimees Paul Puustusmaa. Komisjon toetas Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest tulenevalt kümne tööpäeva määramist muudatusettepanekute tähtjaks. Sellega oli komisjon oma otsused teinud. Täna teid!

12:14 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, härra ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi esineda läbirääkimistel arvamussaldustega? Seda soovi ma ei näe. Läbirääkimised on lõpetatud või õigemini jäävad ära ja sellega on eelnõu 175 esimene lugemine vastavalt juhtivkomisjoni ettepanekule lõpetatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 6. mai kell 17.15.

5. 12:15 Taimekaitseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (142 SE) esimene lugemine

12:15 Aseesimees Siim Kallas

Võtame arutlusele järgmise päevakorrapunkti: Vabariigi Valitsuse algatatud taimekaitseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 142 esimene lugemine. Ettekandeks palun siia maaeluminister Arvo Aller!

12:16 Maaeluminister Arvo Aller

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Maaeluministerium on ette valmistanud taimekaitseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on viia seadused kooskõlla Euroopa Liidu taimetervise määruse ja ametlikku kontrolli tegemist reguleeriva määrusega. Lisaks muudetakse taimekaitseadust tingituna Euroopa Liidu säästva taimekaitse direktiivi muutmisest. Taimetervise valdkonnas laieneb hõlmatute ring. Selleks laiendatakse majandustegevuse teate esitamise kohustust üldjuhul kõigile taimse istutusmaterjali turustamisega tegelevatele ettevõtjatele. Samuti kehtestatakse tegevusloa nõue pakkematerjaliga tegelevatele ettevõtjatele ning ettevõtjatele, kes soovivad väljastada taimepassi. Edaspidi peab ettevõtja, kes toodab ja turustab istutamiseks ette nähtud taimi, kaasa arvatud mõne liigi seemneid, mis vajavad taimepassi, omama taimepassi väljastamise tegevusloa. Tegevusloa saamiseks peab ettevõtja läbima aluskoolituse ja hiljem vastavalt ka täiendkoolituse, mille korraldab Põllumajandusamet ja mis on tasuta.

Muutuvad taimetervise järelkontrolli toimingute rahastamise põhimõtted. Muudatuse kohaselt kehtestatakse järelevalvetasu kontrolli tegemise eest, mida esialgu ei olnud kavas teha, kuid mis on vajalik ametliku kontrolli käigus avastatud rikkumiste tõttu. Ajakohastatud on ka taimetervise valdkonna riigilõivud, et katta ametliku kontrolli toimingute kulud ja tagada järelevalve suutlikkus. Nõuete rakendamise tagamiseks kehtestatakse vääртеokoosesis puidust pakkematerjali töötlemise, märgistamise ning parandamise nõuete rikkumise ja taimepassi väljastamise nõuete rikkumise eest. Ühtlasi nähakse ette vääртеokoosesis taimekaitsevahendi turule laskmise, turustamise või kasutamise kohta kehtestatud nõuete rikkumise korral. Näiteks osutub edaspidi võimalikuks määrata trahv isikule, kes kasutab taimekaitsevahendit väärtelt.

Mahepõllumajanduse seaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muudatused on peamiselt tehnilist laadi. Olulise muudatusega ajakohastatakse mahepõllumajandusliku tootmise järelevalvetoimingute riigilõivud, et kompenseerida mahepõllumajanduse sektori kiirest arengust tulenevat järelevalvekulude suurenemist. Seaduse jõustumine on kavandatud üldises korras, välja arvatud riigilõivuseaduses tehtavad muudatused, mis jõustuksid 1. jaanuaril 2021. Aitäh teile!

12:18 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, härra minister! Küsimused. Ivari Padar, palun!

12:19 Ivari Padar

Aitäh, lugupeetud minister! Küsimus tasude ja lõivude kohta. Kas sa oskaksid veidi pikemalt seletada, mida hakatakse tasustama, millele lõivu juurde pannakse ja kui palju on sellega planeeritud 2021. aasta eelarvesse lisaraha saada?

12:19 Maaeluminister Arvo Aller

Aitäh! Põhiline on, et mahepõllumajanduses on lõivude tõstmine seotud järelevalvekulude suurenemisega. Kokkuvõtvalt olid riigilõivud arvestatud reaalsete kulude põhjal ja praeguses situatsioonis oleks olnud vaja riigilõivusid neli korda tõsta. Eelnõu kohaselt suurenevad riigilõivud suurusjärgus kaks korda ja kuna tegemist on avaliku hüvega, siis enamiku kulusid tasub riik oma eelarvest. Nüüd, suurusjärguliselt, summaliselt 2021. aasta eelarvet alles tehakse, nii et ma ei oska praegu öelda, mis on see konkreetne summa. Arvan, et kui eelarve tegemiseks läheb, saame ka nende riigilõivude prognoosi täpsustada. Väga palju oleneb ka sellest, kui palju käesoleval aastal tuleb juurde mahepõllumajanduse toetuse jätkutaotlejaid, uusi taotlejaid. Pindade põhjal me saaksime juba suve alguseks teha arvestuse, millised on võimalikud tulud järgmise aasta riigieelarves.

12:20 Aseesimees Siim Kallas

Helmen Kütt, palun!

12:21 Helmen Kütt

Suur aitäh, austatud eesistuja! Viimasele küsimusele vastamisest ma kuidagi nagu ergastusin. Ma küll põllumajandusest väga palju ei tea, ise olen üksnes potipõllupidaja, aga ma väga hindan põllumeeste tööd. Kas praeguses eriolukorras on mõistlik selline tasude tõus? Seda esiteks. Ja teiseks märgin, et mahepõllumajanduses on ju tegelikult niigi suhteliselt suured kulud.

12:21 Maaeluminister Arvo Aller

Aitäh! Nii, kulude struktuur ja riigilõivu tõstmise metoodika. Eestis tõuseks 100 hektari riigilõiv mahepõllumajandustootjal 212-ni, Soomes näiteks on 100 hektari riigilõiv 750 eurot ja Lätis 726 eurot. Ehk isegi praeguse tõstmise korral tekib selline situatsioon, kus meie põllumeestel, mahepõllumajandustootjatel on riigilõivud soodsamad. Ja teise osa maksab riik niikuinii kinni oma eelarve kaudu. Riigilõivu näol on tegemist järelevalvetoimingute tegemisega, kusjuures kõik perioodi jooksul või hooaja jooksul tehtavad kontrollid on selle hinna sees. Soomes, Lätis ja Leedus on hilisemad järelevalvekontrollide tegemised ehk analüüside võtmised ja proovid eraldi tasustatud, Eestis on need praegu kõik riigilõivu hinna sees.

Aga kui küsimus on, kas seda on mõistlik praegu tõsta, siis need riigilõivud peaksid ettepaneku kohaselt jõustuma 1. jaanuaril 2021. Sinna on pool aastat ja rohkemgi aega, nende riigilõivude tasumine toimuks 2021. aasta aprillis või juunis. Sellisel juhul on etteteatamisega piisav, kuus kuud ette on teada tasude suurenemine.

12:22 Aseesimees Siim Kallas

Ivari Padar, teine küsimus palun!

12:23 Ivari Padar

Suur tänu! Vabandust sellise küsimuse eest, mis ei puuduta seda eelnõu, aga kuna homme teid infotunnis ei ole ja põllumehed on selle kohta küsinud minu käest, siis ma küsin teilt. Kui saate, siis vastake. Küsin teie erakonnas toimunud ministrivahetuste kontekstis: kuidas on teil lood lojaalsusega? Mina näiteks ei tea, kas te olete erakonna liige?

12:23 Maaeluminister Arvo Aller

Vabandust, ei kuulnud lõppu!

12:23 Ivari Padar

Kuidas teil on lood lojaalsusega? Kas te olete erakonna liige? Ma näiteks ei tea seda.

12:23 Maaeluminister Arvo Aller

Mina andsin Riigikogu ees vande ja mina olen lojaalne Eesti riigile ja tööandjale, kelleks on Riigikogu.

12:23 Aseesimees Siim Kallas

Helmen Kütt, palun teine küsimus!

12:24 Helmen Kütt

Aitäh teile, austatud eesistuja! Minul on küll teemakohane küsimus. Öelge mulle, millal viimati tõsteti neid tasusid, neid lõive.

12:24 Maaeluminister Arvo Aller

Hea küsimus! Mahepõllumajanduses minu teada neid pole tõstetud. Võib-olla endised ministrid oskavad aidata, aga minu andmetel ei ole neid riigilõivusid tõstetud.

12:24 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu, härra minister! Rohkem küsimusi teile ei ole. Palun kaasettekandjaks kõnetooli maaelukomisjoni esimehe Tarmo Tamme.

12:24 Tarmo Tamm

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Komisjoni istung toimus teisipäeval, 14. aprillil 2020. Kutsutud olid maaeluminister Arvo Aller, kes tegi täna ka siin ettekande, Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja Hendrik Kuusk, taimetervise osakonna juhataja Sigmar Suu ja õigusosakonna juhataja Geir Veski. Päevakorras oli Vabariigi Valitsuse algatatud taimekaitseaduse, mahepõllumajanduse seaduse, riigilõivuseaduse ning taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 142 arutelu esimesele lugemisele saatmiseks. Minister tutvustas seda eelnõu siin juba päris põhjalikult ja ta tegi seda ka komisjonis. Nagu öeldud, andis ta ülevaate mahepõllumajanduse seaduse muudatustest. Ta märkis, et eelnõus sätestatakse piiripunktid, kus saab kolmandatest riikidest sisse tuua mahepõllumajanduse toodangut. Järelevalve tõhustamise eesmärgil muudetakse riigilõivude suurus. Ta tõi näiteks mahepõllumajanduse riigilõivude suurused naaberriikides. Tuleb tunnistada, et meil on need tegelikult oluliselt väiksemad.

Komisjoni liikmed küsisid selle kohta, et Eestisse tuuakse sisse suures koguses metsaistutusmaterjali, mis jaotatakse eri vahendajate vahel. Küsiti, kas kõik vahendajad peavad väljastama taimepassi. Vastati, et kui metsaistutusmaterjali vahendajad tegelevad ainult ostu, müügi ja vahendusega, siis nad ei pea ennast kandma riigi registrisse ega hankima taimepassi väljastamise luba. Minister lisas, et kui partiile on antud üks taimepass, siis see liigub koos partii jaotatud osadega. Küsiti, kas sellisel juhul teeb vahendaja koopia taimepassist, mis liigub kuni lõpptarbijani. Minister kinnitas, et nii see on. Tunti huvi ka metsapuude seemnete varujate vastu: kas nemad peavad taotlema taimepassi. Vastati, et ainult seemnete varumise korral taimepassi väljastamise luba ei pea olema. Uuriti, kas koguste järgi tehakse erinevusi ja kas partii suurus ei ole reguleeritud. Samuti küsiti, et kas eelnõuga reguleeritakse taimepriitside kontrollimisega seonduvat. Ministeeriumi ettepanek on pikendada eriolukorra tõttu taimekaitseadmete kontrolli ning taimekaitsetunnistusega seonduvat tähtaega.

Juhiti tähelepanu, et eelnõule 142 kohta on oma arvamuse andnud sektori eri osapooled. Äsja saatis maaelukomisjonile kirja Eesti Talupidajate Keskliit. Küsiti, kas ministeeriumil on kavas arutada keskliidu tõstatatud teemasid. Minister vastas, et eelnõu sordiandmete kogumisega seonduvat ei käsitle, seda teemat hakatakse arutama hiljem. Siis küsiti, kas ka ministeerium peaks keskliidu tõstatatud teemasid uuesti analüüsima. Veel märgiti seda, et tegemist on ka intellektuaalomandi kaitsmise küsimusega ning seadust on vaja täita. Juttu oli ka sellest, et ettevõtjad peavad esitama sordi kasutamise andmed Põllumajandusametile 30. juuniks. Seejuures juhiti tähelepanu, et ei ole võimalik neid andmeid edastada kontaktivabalt. Üks oluline tähelepanu oli, et kui PRIA kaudu andmeid esitada, siis Eesti on juba teist aastat paberivaba riik, kõik käib e-kanalite kaudu. Kindlasti peab sellele tähelepanu juhtima. Veel avaldati arvamust, et andmeid võiks koguda seemneliit, mitte riik. Tuleb leida mõistlik lahendus ja

seda on võimalik teha esimese ja teise lugemise vahel.

Kokkuvõtvat otsustati teha ettepanek võtta eelnõu 142 täiskogu päevakorda 21. aprilliks (konsensusega) ja teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada (konsensusega). Täna tähelepanu eest!

12:29 Aseesimees Siim Kallas

Suur tänu! Teile, lugupeetud ettekandja, küsimusi ei ole. Nüüd on võimalik avada läbirääkimised, fraktsioonide esindajad saavad sõna võtta. Soovi pole keegi avaldanud, seega läbirääkimisi ei avata. Meil on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu 142 esimene lugemine lõpetada. Keegi pole seda ettepanekut vaidlustanud. Esimene lugemine on lõppenud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 6. mai kell 17.15.

6. 12:30 Põllumajandusameti ning Veterinaar- ja Toiduameti Põllumajandus- ja Toiduametiks ümberkorraldamisega seonduvalt Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (164 SE) esimene lugemine

12:30 Aseesimees Siim Kallas

Läheme päevakorraga edasi. Meil on päevakorras viienda punktina Vabariigi Valitsuse algatatud Põllumajandusameti ning Veterinaar- ja Toiduameti Põllumajandus- ja Toiduametiks ümberkorraldamisega seonduvalt Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 164. Me alustame selle esimest lugemist. Palun ettekandjaks maaeluminister Arvo Alleri.

12:31 Maaeluminister Arvo Aller

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Seaduseelnõu väljatöötamine on seotud Maaeluministeeriumi valitsemisalas olevate asutuste ümberkorraldamisega, mille käigus korraldatakse ümber Põllumajandusamet ning Veterinaar- ja Toiduamet ning ühendatakse need Põllumajandus- ja Toiduametiks. Eelnõu lähtub riigireformi põhimõttest vähendada samade tegevuste tegemist eri riigiametites. Samuti aitab see vähendada ametiasutuste arvu ning parandada avaliku teenuse kvaliteeti ja kättesaadavust.

Ametite ühendamise järel jääb moodustatav Põllumajandus- ja Toiduamet täitma kõiki seniseid kahe ameti põhifunktsioone, mis eeldab muu hulgas vajadust säilitada praegune kompetents ja töötajaskond. Kuna sooviti ametite ühendamise järel säilitada praegune töötajaskond, toimub uue ameti töökohtade täitmine võimalikult suures ulatuses olemasoleva personaliga, kuid teatud juhtudel võib olla vajalik töökohtade täitmine ka avaliku konkursi korras. Ametite ümberkorraldamise ajakava on planeeritud selliselt, et Põllumajandus- ja Toiduamet saaks alustada tööd 1. jaanuaril 2021. Selleks ajaks peavad Põllumajandusamet ning Veterinaar- ja Toiduamet lõpetama oma tegevuse, Põllumajandus- ja Toiduamet moodustatakse nende kahe ameti baasil. Peamised tegevused ametite ümberkorraldamisel on Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste asjasse puutuvate õigusaktide muutmine, selleks on vaja teha muudatused 31 seaduses. Lisaks on vaja eelnõu seadusena rakendamiseks muuta 19 Vabariigi Valitsuse määrust ning 153 põllumajandus- või maaeluministri määrust. Samuti vajavad muutmist ka teiste valdkondade ministrite määrused: neli keskkonnaministri ja kaks siseministri määrust. Aitäh!

12:32 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, lugupeetud minister! Küsimusi teile ei ole. Keegi ei ole registreerunud. Täna teid ja annan sõna kaasettekandjale, kelleks on maaelukomisjoni liige Merry Aart. Palun!

12:33 Merry Aart

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Täiendavalt ministri selgitustele tahan öelda, et tegemist on üsna ajakriitilise eelnõuga. Kui tahta käivitada uus amet või ühendamet 1. jaanuaril, siis vähemalt 1. juulil peab ameti juhi konkursi välja kuulutama. Lisaks sellele on vaja kinnitada uue ameti põhimäärus, tegeleda töö ümberkorraldamisega, mis hõlmab ka asutuse struktuuri ja töötajate koosseisu. Tuleb tegeleda nii sise- kui ka väliskommunikatsiooniga. See on päris pikk protsess, mis on juba peaaegu kaks aastat kestnud, aga praegu, kui tekib õigus seda ametlikult teha, läheb üsna kiireks.

Minister on selgitanud ühendameti loomisega seotud küsimusi maaelukomisjonis 14. aprillil. Maaelukomisjon otsustas konsensusega määrata eelnõu 164 ettekandjaks komisjoni liikme Merry Aarti, teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 21. aprilliks ja eelnõu esimene lugemine lõpetada. See on minu poolt kõik. Kui on soovi, siis vastan küsimustele. Aitäh!

12:34 Aseesimees Siim Kallas

Küsimuste esitamise soovi ei ole ilmutatud. Tänan teid, lugupeetud ettekandja! Küsin nüüd, kas on fraktsioonidel soovi osaleda läbirääkimistel? Ka selleks pole soovi ilmutatud. Seega loen läbirääkimised lõppenuks. Meil on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu 164 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud, mingit muud ettepanekut tehtud ei ole. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 6. mai kell 17.15.

7. 12:35 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (176 SE) esimene lugemine

12:35 Aseesimees Siim Kallas

Läheme edasi kuuenda päevakorrapunkti juurde, selleks on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu numbriga 176. Alustame selle esimest lugemist. Ettekandjaks palun põhiseaduskomisjoni liikme Hanno Pevkuri.

12:36 Hanno Pevkur

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eriline aeg nõuab ka erilisi meetmeid, muu hulgas paindlikkust ja valmisolekut ka parlamendilt reageerida võimalikult kiiresti olemasolevale olukorrale. Nii on põhiseaduskomisjon juba mõnda aega tegelenud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muudatustega, et olla valmis vajadusel Riigikogul, ka suurel saalil koguneda kaugistungi vormis. Nimelt, päris eriolukorra alguses kujundas põhiseaduskomisjon seisukoha, et komisjonide istungeid on võimalik viia läbi elektrooniliselt, aga suure saali arutelud vajasid meie hinnangul täpsemat regulatsiooni seaduses. Praegu meie kodu- ja töökord ikkagi sätestab selgelt, et Riigikogu istungid toimuvad Lossi plats 1a, siin suure saalis, või siis Riigikogu esimehe määratud muus asukohas. Aga selgelt on aru saada, et tegemist on ikkagi kindla füüsilise asukohaga.

Sellest tulenevalt alustas põhiseaduskomisjon Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muudatusi kitsalt selle suunitlusega, et piirduda muudatustes kaugosalusega istungi võimaluse loomisega. Ja selle võimaluse loomise ettevalmistamiseks tegime põhiseaduskomisjonis väikese töörühma, kuhu kuulus igast fraktsioonist üks liige. Selle töörühmaga me tegime tööd koos Riigikogu Kantselei inimestega ja oleme praeguseks jõudnud faasi, kus meil on suurele saalile pakkuda eelnõu, mis lühidalt ütleb järgmist.

Esiteks, kaugosalusega istungi toimumise saab otsustada Riigikogu juhatus. Selleks peavad olema kaalukad põhjused. Miks me valisime sõnapaari "kaalukad põhjused", mitte ei lähtunud näiteks mõistetest "eriolukord", "erakorraline seisukord" või "sõjaseisukord", mis on kehtivas õiguses olemas, samamoodi nagu ka hädaolukord? Peamine põhjus on see, et parlament on oma töös autonoomne ja vaba ega saa sõltuda Vabariigi Valitsuse tehtavatest otsustest. Vabariigi Valitsusel nimelt on õigus ju kehtestada riigis eriolukord, aga "kaalukad põhjused" on antud Riigikogu juhatuse pädevusse hinnata – juhatus hindab, kas need põhjused on sellised, et me peame tekitama võimaluse ka kaugosalusega istungiks.

Teine väga oluline põhimõte on see, et Riigikogu juhatus peab kaugosalusega istungi võimaluse rakendamiseks ka vastava korra kehtestama. See tähendab seda, et meil on väga palju tehnilisi nüansse, mida seadusesse ei ole vaja panna. Meil on muu hulgas näiteks erivajadustega inimeste õiguste tagamine vaja sätestada ja suure tõenäosusega kõige mõistlikum koht selleks on sellesama istungi läbiviimise ja rakendamise kord, mis puudutab kaugosalusega istungit. Seda saab Riigikogu juhatus teha.

Nüüd tooksin välja, et Riigikogu juhatus peab siis tagama, et Riigikogu liikmetel oleks võimalik sellest istungist osa võtta. Kõige lihtsam arusaam asjast on, et nii nagu meil praegu on töölaudadel olemas hääletuspult, peaks sarnane rakendus tekkima ka elektrooniliselt. Meil tekib turvaline elektrooniline keskkond, kuhu Riigikogu liikmed saavad sisse logida ja oma hääletustoimingud läbi viia samamoodi

nagu siin saalis istungil osaledes. Selleks on eelnõus säte, et Riigikogu liikmel peab olema võimalik hääletada hääletussüsteemiga või ka näiteks käe tõstmisega.

Kui neid võimalusi mingil põhjusel pole, siis on eelnõus ette nähtud võimalus nii nagu kehtivas õiguses, et hääletamistulemus tehakse selgeks muul viisil. Hääletamistulemuse muul viisil kindlakstegemiseks tuleb moodustada hääletamiskomisjon, kuhu kuulub igast fraktsioonist üks liige. See on juba kehtivas õiguses kirjas ehk me seda põhimõtet ei muutnud. Üldse me püüdsime selle seaduseelnõu kirjutamisel lähtuda nii palju kui võimalik kehtivast kodu- ja töökorrast ja teha teksti minimaalsed muudatused. Kui internet kellelgi kodus või kuskil mujal, kus ta viibib, ei tööta, saab ta oma otsuse sellele komisjonile teada anda ka näiteks telefoni teel.

Nüüd, mis on selle eelnõu puhul veel oluline? Oluline on see, et selle kaugosalusega istungi puhul rakenduvad samasugused põhimõtted, nagu oleks tegemist kas siis täiendava istungiga või erakorralise istungjärguga. Ehk siis kohal peab olema ja istungist osa võtma vähemalt 51 rahvasaadikut.

Kui tulla natukene täpsemalt nende punktide juurde, siis need n-ö üldised sätted on pandud kodu- ja töökorra seaduse juba olemasolevatesse paragrahvidesse ja eraldi on juurde tehtud 10. peatüki 4. jagu, mille pealkiri on "Kaugosalusega istung". Peab ütleva ka seda, et Riigikogu istungi juhatajale on antud ka – nii nagu praegu kehtivas õiguses on – istungit jätkata, kui kellegi istungist osavõtt ei ole sõltuvuses Riigikogu Kantselei poolt pakutavaga. Kui kellelgi näiteks teel Riigikogu majja läheb autokumm katki ja ta ei jõua siia istungi ajaks, siis see ei jäta istungit ära – istung toimub ikkagi. Kaugosalusega istungi puhul on sama lugu ja sel juhul Riigikogu istungi juhatajal tuleb otsustada. Aga kui takistus tuleneb Riigikogu Kantseleist, kui meil praegu näiteks puldid ei tööta kellelgi, siis istung peatatakse, kõrvaldatakse tehniline rike ja jätkatakse istungit.

Ja lõpetuseks sellest, mismoodi selline istung teatavaks tehakse. Kaugosalusega istung tuleb teatavaks teha, nii nagu kehtiv õigus ütleb erakorralise istungjärgu kokkukutsumise kohta, massiteabevahendite kaudu. Kaugosalusega istungi puhul peab see olema tehtud vähemalt kolm päeva enne istungi toimumist. Kui on olemas kaalukad põhjused, siis võib ka etteteatamistähtaeg olla lühem.

Põhimõtteliselt olen nüüd selle eelnõu põhipunktid üle käinud. Ma loodan, et Riigikogu suur saal aktsepteerib põhiseaduskomisjoni ettepanekut menetleda seda eelnõu kiiresti. Sellest tulenevalt on meil ettepanek teha muudatusettepanekute tähtajaks suhteliselt lühike aeg, täpsemalt on tähtaeg 24. aprill kell 16.00. Aitäh!

12:44 Aseesimees Siim Kallas

Head kolleegid! Meil hakkab tekkima risk, et selle küsimuse arutelu ei mahu tänaseks päevakorras ette nähtud aja raamidesse. Mul on ettepanek siiski selle küsimuse arutelu täna lõpule viia. See tähendab, et ma teen ettepaneku pikendada täna istungit kuni päevakorra ammendumiseni, aga mitte kauem kui kella kaheni. Kui see sobib, siis ma hea meelega kutsun kõik saali ja panen selle hääletusele. Ma ei näe vaenulikke seisukohti.

Nõnda, auväärt kolleegid, panen hääletusele juhataja ettepaneku pikendada täna istungit kuni päevakorra ammendumiseni, aga mitte rohkem kui kella kaheni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Selle ettepaneku poolt oli 37 Riigikogu liiget, vastu oli 1 Riigikogu liige. Ettepanek on pälvinud laialdase toetuse ja me jätkame selle viimase ehk kuuenda päevakorrapunkti menetlemist. Nüüd on küsimuste voor. Jüri Jaanson, palun!

12:48 Jüri Jaanson

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Tegemist on seadusega, mis laiendab Riigikogu töödimensiooni ja on seetõttu hästi oluline. See näeb ette, et ka kaugistungi puhul peab Riigikogu liikmele peab olema tagatud võimalus istungit jälgida, teha reaajas toiminguid ja loomulikult takistustest teada anda. Selleks kõigepealt peab olema tehniline tugi. Ja sellest räägib kodukorrasedusse lisatav § 89¹.

Aga murettekitavaid asju on teisigi. Te ise ka ütlesite, et erivajadusega Riigikogu liikme mured peaks lahendama Riigikogu juhatus oma paika pandava korraga. Mu küsimus on selline. Muudest asjadest on siinkohal juba räägitud, aga kas teie arvates hõlmab see säte ka kohustust tagada erivajadusega Riigikogu liikmele vajalik tehniline tugi? Miks ei ole komisjonis peetud vajalikuks täiendada eelnõu erivajadusega inimesega arvestamise sättega? See võiks olla seletuskirjas vähemalt.

12:50 Hanno Pevkur

Aitäh! Ka kehtiva õiguse järgi peab Riigikogu juhatus tagama erivajadustega inimestele ligipääsu näiteks Riigikogu suurele saalile. Kui me räägime füüsilisest puudest, siis on Riigikogu juhatuse ülesanne tagada koos Riigikogu Kantseleiga see, et inimestel on võimalik siia Riigikogu saali tulla ka ratastooliga. See on küll suhteliselt ebamugav, sest tuleb minna L-tiiba ja sealt liftiga üles sõita ja alles sealt saab siia Riigikogu saali, aga see on korraldatud. Samamoodi on loodud võimalus ka sinul kasutada erivahendeid, et sa saaksid Riigikogu istungist paremini osa võtta. Kehtivas õiguses on see kõik juba tagatud. Ja nagu ma ütlesin, meie soov oli võimalikult vähe olemasolevat õigust muuta. Just selleks, et Riigikogu juhatusel oleks võimalik Riigikogu Kantseleile ette öelda, et peavad olema tehnilised võimalused tagatud, saigi lisatud säte, et Riigikogu juhatusel tekib õigus kehtestada nõuded kaugosalusega istungi läbiviimise kohta ja selle rakendamise kord. Siin on selgelt öeldud, et kõiki neid tingimusi tuleb arvestada. Samamoodi oli meil töörühmas algusest peale põhimõte, et Riigikogu liikmel peavad olema kaugosalusega istungil samasugused õigused, nagu praegu on saalis. Nii et see peab olema tagatud. Eks me esimese ja teise lugemise vahel peame komisjonis veel vaatama, kas me peame täiendavalt mõnda sätet või seletuskirja korrigeerima, et selgelt välja tuua, et kaugosalusega istungi läbiviimine hõlmab ka erivajadustega inimestega arvestamist. Siis oleks see selge sõnaga kirjas.

12:51 Aseesimees Siim Kallas

Tarmo Kruusimäe, palun!

12:52 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Minu mõte on sarjast "Maskis mõtleja" – avara fantaasiaga. Kas teie töörühm käsitles võimalikku olukorda, kus näiteks Vabariigi Valitsus ei näe vajadust, et parlament peaks kokku tulema, ja meie juhatus ka ei soovi selle kaaluka põhjuse olemasolu väljendada, kas siis ei jää see 51 rahvasaadiku nõue kuidagi mingil määral piiravaks? Ma olen veendunud, et pärast kolmandat aastat on siin enamik saadikuid parlamendiusku, aga kas saaks mõnest teisest riigist õppida, kuidas saaks parlament paremini enda tahet väljendada? Küsimuse teine pool on see, et kui meil oleks täna erakorraline istungjärg kaugtöö vormis ja end registreeriks 51 saadikut, ent ühel saadikul näiteks internet hangub, kas siis loetakse istungjärg lõpenuks?

12:53 Hanno Pevkur

Aitäh! Me tõepoolest mitte ainult töörühmas, vaid ka komisjonis arutasime erinevaid võimalikke stsenaariume, kuidas on võimalik istungit torpedeerida, kuidas on võimalik istung näiteks katkestada ja muid halbu või ebaseaduslikke stsenaariume ka püüdsime läbi käia. Aga üldine arusaam on ikkagi see, et istungi toimumise üldreeglid kehtivad meile kõigile. Kui keegi tahab torpedeerida hakata, siis ka kaugosalusega istungil ikkagi otsuseid ei saa vastu võtta, seal ei osale 51 rahvasaadikut. Meie parlamendi traditsioon on selline, et Riigikogu esimehe koht on alati olnud koalitsiooni esindaja käes, ja Riigikogu esimees kutsub alati Riigikogu juhatuse kokku. Teiseks, Riigikogu juhatuses on kaks koalitsioonisaadikut ja üks opositsioonisaadik. Ja kolmandaks, kui Riigikogu juhatus seda omavahel arutab, siis on võimalus, et Riigikogu juhatus ei jõua konsensusesele istungi kokkukutsumise osas. Siis peabki seda otsustama suur saal ehk me peame seda siis üheskoos otsustama.

Nii et neid võimalusi on läbi arutatud. Ma siiski usun kaine mõistuse võitu, et parlamendiliikmed kõik mõistavad, et kui on vaja kiireid otsuseid, kui on vaja elektrooniliselt koguneda või kaugosalusega koguneda, siis seda teevad kõik ikkagi oma südametunnistuse piires ja antud mandaadi raames, mis muu hulgas ütleb, et me jääme truuks põhiseaduslikule korrale.

12:54 Aseesimees Siim Kallas

Henn Põlluaas, palun!

12:55 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ei kehtesta istungi puhul nõutavat kvoorumit, välja arvatud täiendava istungi ja erakorralise istungjärgu puhul.

Kaugosalusega istung laiendab meie töövõimalusi ning tõenäoliselt arutatakse neil mitte ainult erakorralisi küsimusi. Äkki sa seletad veel lahti, mis põhjusel komisjon leidis, et kaugosalusega istungi puhul on vajalik kvoorum nõue ehk siis üle poole Riigikogu liikmete osalemine?

12:56 Hanno Pevkur

Jaa, aitäh! See tõepoolest oli meil arutlusel, milliseid nõudeid peaks rakendama ja kas võiks ka näiteks kolmekesi istungit rakendada ja kaugosalusega istungit pidada. Aga üldine arusaam komisjonis ehk kõikide fraktsioonide arusaamine oli see, et kuna tegemist on väga erandliku juhtumiga, siis esimene reegel on see, et Riigikogu koguneb siin saalis, teine reegel on see, et Riigikogu esimehel ehk antud juhul teil on õigus Riigikogu kokku kutsuda ka kusagil mujal – see on juba kehtiv õigus. Ja kolmas võimalus: kui me tõesti peame minema kaugosalusega istungi peale, siis selleks, et suurendada legitiimsust ja hoida parlament ka kaugosalusega istungite puhul korralikult töövõimeline, on mõistlik rakendada samu nõudeid kui erakorralise istungjärgu ja täiendava istungi puhul. Aga kui fraktsioonidel on tunne, et seda nõuet võib leevendada, siis loomulikult me põhiseaduskomisjonis seda arutame. Lihtsalt nii töörühma kui ka komisjoni arvates on mõistlikum hoida seda lävendit natuke kõrgemal sellise erandliku ettevõtmise jaoks nagu kaugosalusega istung. Parlamendi põhieesmärk peab ikkagi olema suure saali debatt.

12:56 Aseesimees Siim Kallas

Kristina Šmigun-Vähi, palun!

12:57 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelnõu ettevalmistamiseks moodustati põhiseaduskomisjonis Riigikogu liikmete töörühm, kus oli igast fraktsioonist üks liige. Ning abiks oli ka kantseleitöötajaid. Kas need ettepanekud, mida te oma ettekandes mainisite, sobisid kõigile põhiseaduskomisjoni liikmetele? Ehk teisisõnu: oli teil ka mingeid vaidlusi või kõik olid üksmeelel?

12:58 Hanno Pevkur

Need ettepanekud, mis siia saali on jõudnud, on kõik vastu võetud konsensussega. Meil loomulikult tekkis debatt. Näiteks, kui me päris alguses püstitasime teesid, millest me peaksime lähtuma, siis esimene küsimus oli kohe see, kas teoreetiliselt võiks anda Riigikogu liikmetele õiguse osaleda ka tavaistungil kaugosaluse vormis. Meie tänasel istungil näiteks keegi osaleks kas oma toast lossis või siis oma kodust või ka kusagil teel olles, kasutades näiteks 4G-d või ühesõnaga andmesidet. Selle debati me käisime läbi. See, mis siia saali praeguseks on jõudnud – 176 SE – kiideti heaks konsensussega.

12:58 Aseesimees Siim Kallas

Jüri Jaanson, palun!

12:59 Jüri Jaanson

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma olen küll seisukohal, et vähemalt seletuskirja tuleb täiendada. Toon sellise näite, et seletuskirjas on öeldud, et Riigikogu Kantselei peab saadikutele tagama vajaliku või piisava infotehnoloogilise toe. Aga samas erivajaduse puhul võib tugi olla midagi muud, vähemalt käesoleva eelnõu seisukohast. Infotehnoloogiline tugi on lai mõiste. Ma tulen selle teema juurde, et praegu on selle eelnõu esialgseteks kuludeks hinnatud 300 000 eurot, mida Riigikogu Vabariigi Valitsuse reservist taotleb. Kas see summa on kokku pandud praeguse Riigikogu koosseisu vajadusi arvestades ja kas see hõlmab ka erivajadusest tulenevat tuge nagu näiteks kirjutustõlge vms?

13:00 Hanno Pevkur

Aitäh! Tõepoolest, seletuskirjas on toodud ka võimalikud kulud. Loomulikult need kulud täpsustuvad siis, kui minnakse konkreetselt hankesse. Me kõik ju mõistame, et ilma kuludeta kaugosalusega töövormi ei ole võimalik luua. Parim ekspertiis, mida töörühm ja komisjon kasutada said, oli loomulikult Riigikogu Kantselei tugi. Nad pakkusid, et töö hakkab olema kahes etapis. Esimene ja kõige kiirem investeering, mis tuleks teha selleks, et meil oleks elektrooniliselt olemas selline pult ehk töövahend, nagu meil on täna laua peal, maksaks suurusjärgus 300 000. Kui me räägime kantselei

ettevalmistatavast hääletussüsteemi muutmisest tervikuna, siis see võib maksta miljon-poolteist eurot. Nii et need summad on erinevad.

Aga loomulikult, kui parlament võtab selle seaduse vastu, siis on Riigikogu Kantseleil kohustus hakata kibekiiresti ette valmistama kõiki neid muudatusi. Praegu antakse Riigikogu liikmetele töövahenditena kasutusele näiteks arvutid. Samamoodi peab olema tagatud see, et arvutiga tehtav töö sobiks kõikidele Riigikogu liikmetele vastavalt nende vajadustele.

Ma loodan, et me saame selle probleemi lahendatud. Kindlasti olen nõus, et seletuskirja tuleb täpsustada. Nagu ma ütlesin, me analüüsime läbi, kas on vaja veel sõnastust muuta või mitte.

Esmapilgul tundub, et sõnastust muuta ei ole vaja, piisab seletuskirjast ja Riigikogu juhatuse suunistest Riigikogu Kantseleile, et vajalik tuleb tagada. Aga kindlasti ei ole võimalik istungit läbi viia, kui kellelgi Riigikogu liikmetest ei ole võimalik kaugosalusega istungil osaleda tehnilise takistuse tõttu – ma pean silmas põhimõttelist tehnilist takistust, mitte näiteks seda, et andmesideühendus on maas või internetiühendus puudub üldse.

13:01 Aseesimees Siim Kallas

Marko Šorin, palun!

13:02 Marko Šorin

Aitäh, eesistuja! Hea ettekandja! Minu küsimus on ajendatud meedias läbi käinud uudistest, et mõnda Riigikogu liiget on kutsutud kusagilt kaugelt maalt kibekiiresti Riigikokku. Kunagi oli uudis, et keegi pidi Madagaskarilt oma pere kõrvalt eraldi siia lendama. Kas seda kaalukat põhjust võib juhatuse rakendada ka sellisel juhul, kui eelnõu nõuab vähemalt 51 poolthäält, aga näiteks Riigikogu delegatsioon on parajasti kusagil välismaal? Kas nendele antakse õiguse kaugosalusega istungil hääletada? Kas kaalukas põhjus võib olla ka vähemalt 51 hääle nõue?

13:03 Hanno Pevkur

Aitäh selle küsimuse eest! Kui mu mälu ei peta, siis teie toodud näide ei puudutanud Riigikogu tööd, vaid Tallinna Linnavolikogu tööd. Aga olgu sellega, kuidas on. Teie küsimusele konkreetset vastates selgitan, et meie põhimõtte, mis sai ka seaduseelnõu teksti kirja, oli ikkagi see, et kaugosalusega istung ei asenda tavaistungit. Ei saa olla nii, et kui teie olete delegatsiooniga kusagil lähetuses, et siis selleks, et kolme või nelja häält juurde saada, rakendatakse kaugosalusega istung. Ei, see ei ole eesmärk. Esimene vaidlus, mille me tööruhmas ja ka komisjonis maha pidasime, oligi, milliseid põhimõtteid peab kaugosalusega istungi puhul silmas pidama või milleks me selle võimaluse üldse loome. Kõik said ühtemoodi aru, et me loome selle ikkagi erandlikeks juhtudeks, kui meil ei ole võimalik Riigikogu suures saalis või kusagil mujal tavalist istungit pidada. Selleks peame tekitama võimaluse, et kõikidele Riigikogu liikmetele tuleb tagada võimalus kaugosalusega istungil osaleda. Mitte juhtudeks, kui teie või keegi teine Tallinnas ei viibi. Seda ma oma ettekandes ka ütlesin.

13:03 Aseesimees Siim Kallas

Urve Tiidus, palun!

13:04 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Pandeemia tekitatud eriolukorra ajal testitakse kogu maailmas kaugtöö piire. Kui te seda eelnõu ette valmistasite, siis teile kindlasti jäi silma ja teil on infot selle kohta, kas kuskil maailmas juba töötab sellisel kujul parlament. Ja veel huvitavam on küsimus, mis infot on teil maailma pea kõige vanema, Briti parlamendi kohta. Mis nemad arvavad sellisest kaugtöövormist?

13:05 Hanno Pevkur

Aitäh! Tõepoolest me palusime meie analüüsiosakonnal korjata maailmapraktika kokku ja meil on päris põhjalik ülevaade kõikide, õigemini mitte kõikide, vaid suure osa Euroopa parlamentide tööst ja lisaks ka Ameerika Ühendriikide Kongressi ja Senati töövormidest. Kui ma püüan selle hästi lühidalt kokku võtta, siis parlamendi täiskogu ja komisjonide töö eriolukorra tingimustes on praktiliselt peatanud Bulgaaria. Osas riikides on nii täiskogu kui komisjonide istungid piiratud, käsitletakse ainult

esmatähtsaid ja ajakriitilisi küsimusi. Need on Belgia, Hispaania, Holland, Horvaatia, Iirimaa – ütleme, et suur osa Euroopast. Ma ei hakka siin kõiki üles lugema. Riike, kus on ainult komisjonide istungid piiratud, on vähem. Need on Austria, Kreeka, Soome ja Tšehhi. Soomes küll kõik olulisemad arutelud toimuvad. Riigid, kus täiskogu ja komisjonide töö jätkub suures osas nende tavapärasel formaadis, olid vähemalt 16. aprillil, kui me andmed kokku korjasime, Malta, Rootsi, Ühendkuningriik, Ungari ja Ameerika Ühendriigid. On küll väikesed täiendused. Ühendkuningriik suundus ennetähtaegselt lihavõttepuhkusele ja Rootsis on antud parlamendi juhtkonna suunised, et fookus oleks esmatähtsatel küsimustel, nii nagu ka meie fookus alguses oli.

Kaugtöö näiteks komisjonide töös on kasutusel Austrias, Belgias, Bulgaarias, Hispaania alamkojas, Horvaatias, Leedus, Luksemburgis, Norras, Poolas, Prantsusmaal piiratud mahu, Rumeenias, Saksamaal, Sloveenias, Soomes, Taanis ja Šveitsis. Ja on mõned riigid, kes kasutavad ka *proxy*- ehk siis volitusega hääletamist. Neid võimalusi on testinud Prantsusmaa ja Holland ütleb, et nende seadus põhimõtteliselt seda võimaldaks, ja Ühendkuningriik ka natukene seda uurib. Kaughääletamise võimaluse on kas juba loonud või loomas Hispaania, Poola ja Rumeenia. Kreeka taga on meil siin väike küsimärk. Aga selline põhjalikum analüüs on meie analüüsiosakonnas tehtud ja me oleme selle ülevaate saanud.

13:07 Aseesimees Siim Kallas

Tarmo Kruusimäe, palun!

13:08 Tarmo Kruusimäe

Täna, hea aseesimees! Hea ettekandja! Küsimus jälle sarjast "Maskis mõtleja". Kujutame ette, et mõni Riigikogu liige on mõnes teises riigis esindanud meie parlamenti. Mingitel asjaoludel ei ole tal ID-kaarti läheduses või on lihtsalt selles väikeriigis toimunud riigipööre ja telegraaf ja post vallutatud ja puudub side Eestiga. Meil aga on kaalukas hääletusprotsess. See rahvasaadik ei saa enda mandaati peatada, et saaks asendusliige Riigikokku. Kas selles olukorras oleks aktsepteeritav Eesti notarite teostatud mingi näotuvastus-, kaugtuvastusmeetod? Kas seda arutati? Mitte ainult kriisiolukorras, vaid ka mingis muus olukorras, kus parlamendiliige ei saa koju naasta.

13:09 Hanno Pevkur

Aitäh! Ka praegu kehtivas õiguses on arvestatud situatsiooni, kus parlamendiliige ei saa parlamenditööst osa võtta. Nagu ma näiteks tõin, siis kõige lihtsam variant on see, et te autoga sõidate siia poole ja teie auto rehvi läheb puruks ja te ei jõua hääletama. Ja paraku on nn 51 hääle eelnõu ja ka teie häälest sõltub, kas eelnõu läheb läbi või mitte. No suure tõenäosusega siis on võimalik võtta juhataja vaheaeg. Menetluslikud võimalused parlamendi töö n-ö kontrolli all hoidmiseks on siiski olemas: vaheaegade võtmised, pikad kõned, juhataja vaheajad jne. Aga mandaadist loobumine ei ole kehtivas õiguses nii lihtne, et sa lihtsalt helistad kusagile ja ütled, et ma nüüd loobun oma mandaadist. Samamoodi ei saa uus parlamendiliige lihtsalt moel ametisse astuda, sellepärast et selleks on vaja Vabariigi Valimiskomisjoni otsust.

Mis puudutab seda teoreetilist võimalust, siis nagu ma ütlesin, jah, puhtteoreetiliselt on võimalik selline situatsioon, et parlamendi juhatus kutsub kokku kaugosalusega istungi ja sellest on teada antud kõikidele Riigikogu liikmetele ja see Riigikogu liige, kes on Eestist ära, saab samamoodi osaleda, kui ta leiab interneti teel selle võimaluse. Ja kui ta mingil põhjusel ei saa osaleda, siis, nagu ma ütlesin, on võimalik oma soov või hääle teada anda ka muul viisil, mida Riigikogu istungi juhataja peab lubama. Kuid selleks on vaja siis igal fraktsioonil anda üks inimene hääletamiskomisjoni, kes selle hääle siis fikseerib, kui te olete välismaal ja ei saa kasutada elektroonilist hääletussüsteemi. Teie hääle võib lugeda edasiantuks näiteks telefoni teel. Nii et jah, me käisime need variandid läbi, aga ikkagi me peame suurel määral lähtuma sellest, et kaugosalusega istungil osalemiseks on olemas ka tehniline võimekus.

13:10 Aseesimees Siim Kallas

Andres Metsoja, palun!

13:11 Andres Metsoja

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud ettekandja! Eks ta mõneti kummastav on, et ka eriolukorras, kriisiolukorras me järjest rohkem sõltume tehnoloogiast, kuigi peaksime valmistuma selleks, et ei sõltuks tehnoloogiast. Aga tõsi ta on, et olukorrad võivad olla väga erinevad ja valmidusaste peab ka olema erinev. Minu küsimus on tehnoloogia ettevalmistamise kohta. Kas te rääkisite ka sellest, kui kiiresti me võiks suuta välja töötada selle lahenduse, mis maksab miinimumpaketina 300 000 eurot, et luua uus tehnoloogiline võimekus? Ja kas te arutasite seda, et me oleme omavalitsustele selle VOLIS keskkonna teinud, kuidas see toimib? Kas selle ülevõtmine võiks olla mõnel juhul võimalik või siiski on parlamendi jaoks vaja välja töötada eraldi lahendus?

13:12 Hanno Pevkur

Aitäh! Tõepoolest arutasime. Mul on väga hea meel ja ma tahan väga kiita Riigikogu Kantselei inimesi, kes selleks oma panuse andsid nii tehnoloogilise poole pealt kui õigusliku poole pealt, aidates seda eelnõu ette valmistada. Tõepoolest käidi läbi ka need teemad, mille kohta te küsisite. Esiteks, mis puudutab süsteemi maksumust ja väljatöötamise aega, siis maksumus on 300 000 eurot, nagu teiegi mainisite. Kõige kiirem lahendus võiks aega võtta kuni kaks kuud, selline oli Riigikogu Kantselei hinnang. Kuidas päriselus on, arvestades piiranguid, mis meil on, see selgub siis, kui minnakse hankesse. Aga esialgne hinnang oli, et see kõige lihtsam, elementaarne võimekus ehk elektroonilise puldi võimekus võiks võtta umbes kaks kuud. Pikem protsess, et kogu süsteem ümber ehitada loomulikult võtab rohkem aega.

Jah, me käisime läbi ka omavalitsuste kasutuses oleva VOLIS-e. Arusaam oli aga see, et kuna meie eelnõude menetlemise süsteemis ehk siis EMS-is, nagu me teda teame, on vajalikud funktsionaalsused olemas nii eelnõude vaatamiseks kui ka seletuskirjade lugemiseks kui ka kõigeks muuks, siis kõige mõistlikum on mitte ehitada uut süsteemi ja mitte integreerida mõnda kõrvalolevat süsteemi, vaid kasutada eelnõude menetlemise süsteemi selleks, et sinna luua see täiendav võimekus. Selline hinnang on põhiseaduskomisjonile ja nüüd siis ka suurele saalile edasi antud.

13:12 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide nimel on soovi esineda läbirääkimistel? Seda soovi ma ei näe. Seega läbirääkimised võib lugeda ammendatuks ja juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 176 esimene lugemine lõpetada. Mingit muud ettepanekut tehtud ei ole. Esimene lugemine on lõppenud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 24. aprill kell 16. Meie tänane istung on lõppenud. Suur tänu kõigile!

Istungi lõpp kell 13.14.